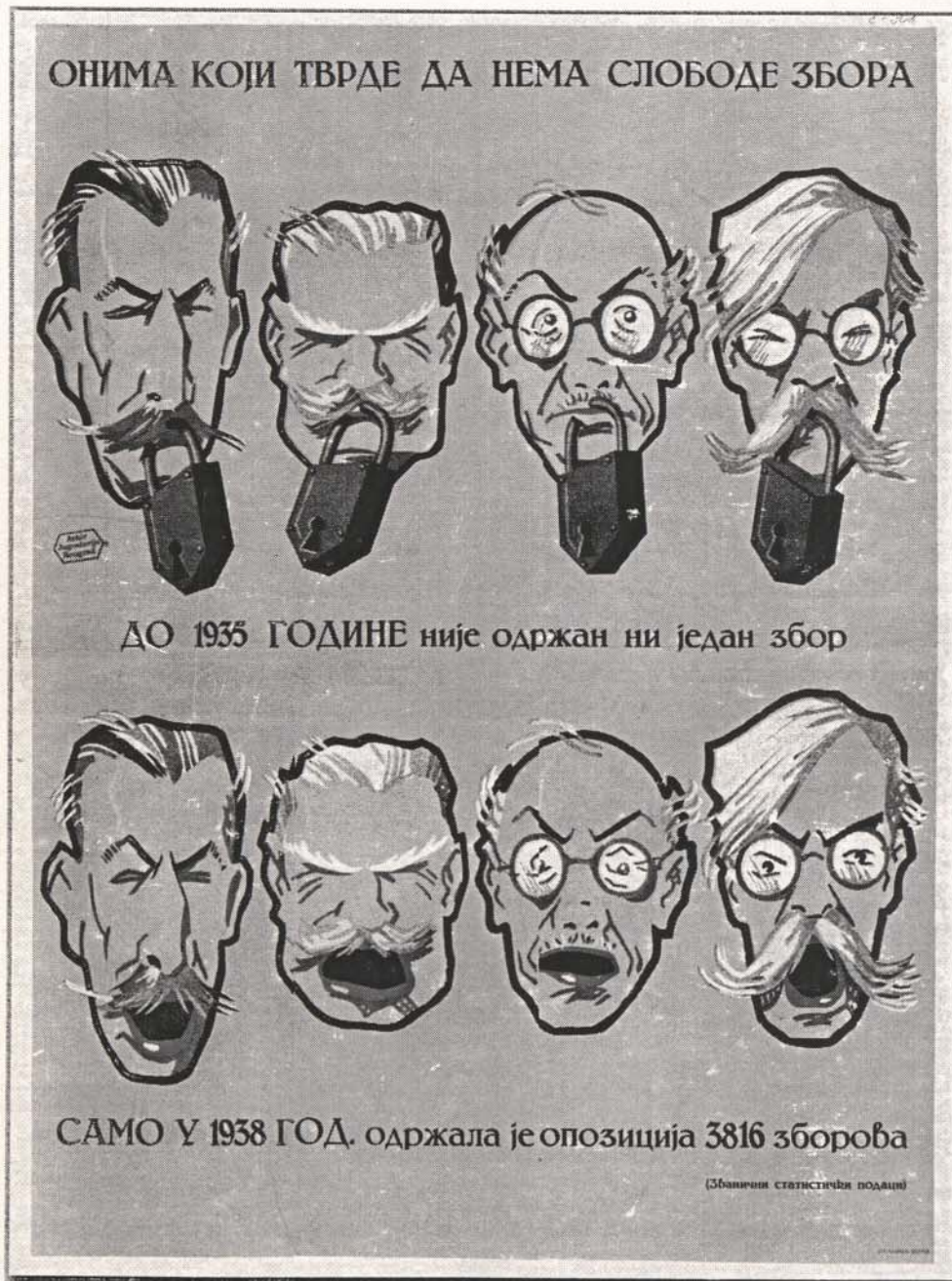

К-III

1189

Катаалог изложбе

**Плакати, леци, огласи и
карте у фондовима и
збиркама Архива Југославије
1918-1941**

од 27. фебруара до 27. марта 2002.

КАТАЛОГ ИЗЛОЖБЕ

**"ПЛАКАТИ, ЛЕЦИ, ОГЛАСИ И КАРТЕ У ФОНДОВИМА И
ЗБИРКАМА АРХИВА ЈУГОСЛАВИЈЕ"
1918-1941**

Архив Југославије, 27. фебруар - 27. март 2002

Уредник

Миладин Милошевић

Изложбу и каталоџ припремили

Комнен Пијевац
Благоје Исаиловић
Димитрије Спасојевић
Зорица Смиловић

Штампа

Архив Југославије

Тираж
200

ПЛАКАТИ, ЛЕЦИ, ОГЛАСИ И КАРТЕ У ФОНДОВИМА И ЗБИРКАМА АРХИВА ЈУГОСЛАВИЈЕ 1918-1941

Политичка и општедуховна ситуација једног времена концентрисано се исказује у комуникацији са јавношћу њених носилаца - појединаца, политичких странака или државних органа, субјеката културног и сваког другог друштвеног живота. У зависности од технолошког нивоа развијености графичке делатности и информативних средстава уопште, интензитет јавне комуникације и коришћења појединих средстава је различит. Због тога су у периоду Краљевине Југославије, на који се односи ова изложба, плакат, летак, оглас, пропагандна брошура... заузимали значајно место. Али је њихово интензивно присуство тада, и до данашњег дана, резултат и вредности по себи, која се не надокнађује високим тиражима новина или развијеношћу електронских медија.

Премда се на пример у разноврсним декларацијама, саопштењима или резолуцијама намењеним јавности такође брижљиво исказују одређене опште намере или ставови, поруке плаката, летака и сличних материјала су незамењивог и далеко комплекснијег карактера. У кратком казивању, потребно је саопштити основне информације али иска-

зати и убедљивост графичког дизајна, језика и стила, карикатуре, хумора, сатире и сарказма, једном речју показати уметност и умешност да казивање буде не само информација већ и неосетна, сугестивна заплена циљне групе, свакога коме је информација и порука намењена. Није реч само о политици. Слично комуникационо стање тичало се и тиче се и других области друштвеног живота, као што су култура, вера, образовање, спорт, хуманитарне акције и друго, о чему сведоче документи на овој изложби.

У врсту докумената преко којих се такође на најкраћи али и најјаснији начин целовито представљају одређене појаве, тенденције или фактографија било које врсте, спадају и карте. Разуме се, карте у строжијем смислу речи не спадају у начин масовне комуникације (изузимајући школство), али и оне обезбеђују најкраћи пут ка целовитим фактографским и другим поимањима, као што то чини и пропагандни материјал. Колико је пут до израде једне карте дуг и мукотрпан, толико је једноставан приступ у њима учртаним истинама. Као и плакат, и карта сугестивно ангажује не само интелектуалани већ и целокупни сензитивни потенцијал корисника.

Коришћење плаката, летака и другог штампаног материјала у пропагирању политичких ставова, истицању и "оглашавању" културних и других вредности, било је присутно у целокупном периоду постојања Краљевине Југославије, са сталном тенденцијом усавршавања у сваком погледу. Застој је евидентан само у периоду 1929-1931 у којем је био суспендован рад политичких странака. Ипак, у последњем де-

сетлећу постојања Краљевине Југославије пропагандни начин комуникације са јавношћу, посебно са политичким јавним мњењем, бележи убрзан и квалитативан успон. Нарочито су Милан Стојадиновић и његов пропагандни апарат користили различите начине и средства да резултате рада партије или владе којима је Стојадиновић руководио, учине “убитачно” сугестивним, јасним и разумљивим. У том смислу, уместо декларативности, неизвесних обећања и заморних идеологизованих обраћања, на разговетним местима користе се чињенице, статистичке и друге, како би се бирачима недвосмислено показали резултати нарочито у економској и социјалној сфери. *“Не заборави да је влада Милана Стојадиновића смањила сељачке дужове за 2 милијарде и 700 милиона динара”*, стајало је на једној од предизборних плаката Милана Стојадиновића у 1938. години. Први пут се штампа и публикација “Упутство за практично извођење партијске пропаганде” (АЈ, 37-12-311).

У целини, међутим, садржаји “визуелне” штампане грађе углавном су се кретали у токовима ретко добрих, а углавном лоших међунационалних односа, истицања националне фолклорне и “јуначке” традиције, европских модерних токова, економскосоцијалних кретања, обесправљености појединих друштвених слојева или професија, посебно када је реч о политичком плакату лево оријентисаних политичких странка. Садржаји су се поштапали књижевним наслеђем, мислима наших и страних знаменитих људи, призиване су националне историјске личности и битке на које се треба угледати, друге државе да би се

привредни и други успеси поредили, морал национални и интернационални, правда и неправда, откриване економске и друге афере, све у прози или стиху, уз фотографију, цртеж или карикатуру, прилагођено уху и духу потенцијалног гласача, кориснику културних добара, имућним слојевима, раднику или сељаку..

Са становишта политичког fair play-а политички плакат или летак у Краљевини Југославији био је на завидном нивоу. Дубоки проблеми и неспоразуми у државној, националној, међунационалној, па и економској сфери, не само они који су унети у заједничку државу приликом уједињења већ и наново створени, нису нападно утицали на тон и врсту политичког дискурса и јавног оглашавања политичких странака. Нису се користиле тешке речи, клевете, недоказане афере или криминалне делатности. Истина, на плакатима и лецима превише је речи о другоме, а не о властитим програмима, визијама или резултатима; други, то су држава, односно владајућа политичка партија или коалиција, а затим једна или више супарничких политичких странака. Често дужи текстови били су одраз намере политичке партије да се објасне глобална кретања у новоствореној држави, намере да се та држава чува или да се разваљује, да се објасни шта други желе. Поред тога, у периодима мање развијености информативних средстава, политички плакати су подразумевали целовите текстове, односно окупљање око плаката ради читања, што данас није случај.

Мноштво идеја и идеологија, погледа и жестоких политичких на-

ступа, који су одговарали жестини позитивног и негативног у држави, перманентно су производили и потребу за оштријим државним реакцијама на јавну реч - плакат или летак, или је таква политичка ситуација погодовала рађању екстремних ставова као што су на пример Димитрија Љотића, о штетности политичких партија за просперитетан живот државе и народа.

Плакати, леци и слични материјали често су у Краљевини Југославији били предмет пажње полиције и правосудних органа. Њихово штампање и објављивање било је под присмотром надлежних државних органа, нарочито ако је садржај позивао на рушење власти, вређање Краљевског дома, државних институција, њихових репрезентаната, министара или народних посланика. Забране су се односиле понајпре на политички или државно неподобно самоиздаваштво, као што је на пример био анонимни летак – песма *“Југословенско коло”* где уводни стих каже:

*Коло, коло,
Наоколо,
Искрљено,
Погажено,
Подерано,
Пољувано,
У ланцима оковано,
Пендрецима појиковано,
Брже браћо амо, амо,
Да се што брже избављамо.*

У фонду Министарства унутрашњих послова Краљевине Југославије, у предметима о забранама појединих плаката, летака и сличног материјала, постоји углавном документација о вођеном поступку, а ре-

ђе и материјал који је предмет забране.

У Архиву Југославији не постоји посебан фонд штампане архивске грађе, па се документа ове врсте налазе у многим фондовима, што истраживачима знатно отежава њихово проналажење. Због тога се већ дужи период ради на изради посебних каталога који се односе само на штампану архивску грађу.

Избор политичких плаката за ову изложбу резултат је намере да се ова врста грађе покаже, а не да се са грађом нешто докаже, с обзиром да се мора имати на уму да однос према историјској вредности и значењу појединих докумената флукутира у зависности од историјских искустава потоњих генерација. Реч је о документима чији садржаји су у есенцијалном смислу *у свом времену* покретали на политичко и друго деловање и непосредно утицали на стварање одређене политичке и општедуховне ситуације. Друга поглавља изложбе – *сјановништво и шеријорија, привреда, верски животи, обележавање значајних датума и личности из историје, култура и уметности* – такође су особена сведочанства нивоа графичких решења, ликовних и уметничких вредности, али и непосредан статистички и картографски извор обимне фактографије.

Надамо се да и тридесетак плаката, летака и карата узетих са изложбе и репродукованих у овом каталогу, могу да наговесте значај једне врсте грађе и једне теме из политичког и културног живота Краљевине Југославије.

мр Комнен Пијевац

ВЕРОИСІ

КРАЉЕВИНИ С.Х.С. ПО ОПШТИНАМА ВЕРОИСПОВ
и по од 31. јануара 1921. год.

CONFESSIONS DANS LE ROYAUME S.H.S.P.
D'après le recensement du 31 janvier 1921

ДОКУМЕНТИ НА ИЗЛОЖБИ

**ПЛАКАТИ, ЛЕЦИ, ОГЛАСИ И КАРТЕ
У ФОНДОВИМА И ЗБИРКАМА
АРХИВА ЈУГОСЛАВИЈЕ**

ОНИМА КОЈИ НЕМА СЛОБОДЕ ЗБОРА

ДО 1935 ГОДИНЕ није одрежан ни

САМО У 1958 ГОД. одржала је опозиција 5816 зборова

Гласај за Савез Земљорадника!

Кад се гега опамети.

Гласај за Савез Земљорадника!

1921	Српски
1921	Хрватски
1921	Словенски
1921	Бугарски
1921	Македонски
1921	Југословенски
1921	Други
1921	Немајући

СТАНОВНИШТВО И ТЕРИТОРИЈА

1. Вероисповести у Краљевини СХС по општинама – према попису од 31. јануара 1921., *карћа* (54x45)
335-17-1
2. Табела са прелиминарним резултатима пописа становништва од 31. јануара 1921. (текст на француском, 43x35)
335-17-1
3. Густина становништва Краљевине СХС по срезovima према попису од 31. јануара 1921., *карћа* (38x32)
335-17-1
4. Прираштај и опадање становништва Краљевине СХС по срезovima у периоду 1910-1921., *карћа* (35x32)
335-17-1
5. Становништво Краљевине Југославије према вероисповести по попису од 31. марта 1931., *карћа* (58x50)
138-7-56
6. Географски распоред Југословена према већинама у општинама по попису из 1931., 1939., *карћа* (58x50)
138-7-56
7. Краљевина СХС, 1925., *карћа* (82x70)
66-460-727
8. Приручна карта Краљевине Југославије са назначеним променама бановинских граница према Закону од 28. августа 1931., *карћа* (50x35)
Библиотека АЈ
9. Морвска бановина, Дунавска бановина, Савска бановина, Дравска бановина, Вардарска бановина, Зетска бановина, Дринска бановина, Управа града Београда, 1930., *карће* (28x23; 15x23)
Библиотека АЈ

10. Политичка карта Краљевине Југославије – подела на бановине, 1930. (36x30)
Библиотека АЈ
11. Подела Краљевине Југославије према предлогу “хрватске стране”, 1939, *карћа* (27x22)
80-31-151
12. Једна од радних карти “хрватске стране” о којој је требало разговарати “са Београдом”, 1939., *карћа* (26x21)
37-2-11
13. Подела Краљевине Југославије на бановине са уцртаним границама Бановине Хрватске, 1939., *карћа* (29x23)
138-7-56

ПРИВРЕДА

14. Карта рудних налазишта Краљевства Срба, Хрвата и Словенаца, 1919., *карћа* (57x54)
80-87-348
15. Однос шума и зиратне површине урађен у вези с питањем укидања Београдског пољопривредног факултета, 1936., *карћа* (21x19)
66-128-405
16. Карта Југославије са означеним површинама засејаним пшеницом и назначеним потребама становништва по регијама, 1930., (28x31)
Библиотека АЈ
17. Стање државних дугова на дан 1. јула 1925., *табела*, (47x55)
37-33-241
18. Извештај Самосталне управе државних монопола КЈ о приходима и расходима за месец мај 1935. (42x28)
37-35-249
19. Извештај Самосталне управе државних монопола КЈ о приходима и рас-

ходима за децембар 1938., 1939.,
(42x23)

37-35-249

20.

Програм ваздушних линија Краљевине СХС, 1927., *карта* (75x65)

37-40-279

21.

Стварајмо авијатику, 1924., *илакаџ* (63x95)

66-479-755

22.

Железничка мрежа Краљевине Југославије, 1919., *карта* (39x35)

80-87-348

23.

Железнички ред вожње од 1. јуна 1922. до 1. јуна 1923., *скица* (35x53)

Библиотека АЈ

24.

Путничка карта Краљевине Југославије, 1935., (68x50)

335-17-1

25.

Карта индустријских подручја у Краљевини Југославији, 1927., (59x52)

Библиотека АЈ

26.

Карта путне мреже Краљевине Југославије, 1930., (31x23)

Библиотека АЈ

27.

Карта железничког саобраћаја у Краљевини Југославији 1919-1929., 1930., (31x23)

Библиотека АЈ

ПОЛИТИЧКИ ЖИВОТ

28.

Регент Александар Карађорђевић, Моје народу Србима, Хрватима и Словенцима, 1918., *проглас поводом уједињења* (30x42)

Сл. новине Кр. СХС, бр. 2 од 28.1.1919.

29.

Проглас краља Николе поводом уједињења, 1918., *илакаџ* (33x51)

94-1-25

30.

Социјалистичка организација у Ваљеву, Јавно предавање, 1921. *оглас* (24x16)

66-8-26

31.

Српска народна странка, Народу српском и свима пријатељима правде, слободе, реда и рада, 1927., *изборни проглас - илакаџ*, (44x63)

14-22-51

32.

Удружење српских четника за краља и отаџбину, окружни одбор у Мостару, Херцеговци, за листу Народне радикалне странке чији је носилац др Лазар Марковић, 1927., *предизборни илакаџ* (31x60. прилог 21x34)

14-22-51

33.

Хрватска сељачка федералистичка странка, Издаја хрватства И католичке вере, 1925., *леџак* (20x28)

14-22-52

34.

Агитациони одбор листе Дамјана Керечког, Браћо Сремци, 1927., *предизборни илакаџ* (47x31)

14-22-51

35.

Милан Банић, Поштовани господине, пријатељу и родољубе - позив грађанству да на предстојећим изборима гласа за њега као кандидата на земаљској листи, 1931., *леџак* (23x30)

83-1-8

36.

Аца М. Станојевић, Драги пријатељу - писмо о учинцима 6-јануарске диктатуре, 1933., *леџак* (24x31)

80-31-151

37.

"Болна и вечита успомена" о атентату на Краља Александра I Карађорђевића, *лиџографија*, 1934. (37x59)

66-382-621

38. Декларација Краљевске владе од 26. октобра 1934. године поводом убиства краља Александра, *плакаћи* (47x63)
37-1-2
39. Сава Н. Косановић, опозициони кандидат за Огулин и Слуњ, Мојим бирачима, 1935., *леџак* (15x30)
83-1-8
40. Шумадинци! Ко је овај човек?!, са фотографијом Станимира Марковића, аустријског жандарма за време окупације, “човека који на Опленцу брани конкордат”, 1937., *леџак* (23x32)
102-7-18
41. Један радикал, Две одлуке општинског већа о подизању нове основне школе у Чачку, 1935., *леџак* (23x31)
14-22-50
42. Шта је то уједињена студентска омладина? – Филијала илегалне Комунистичке партије Југославије, 1939., *плакаћи* (24x32)
102-7-18
43. Сава Н. Косановић, Упута о организацији сељачких господара за подизање цијене говедима, 1936., *леџак* (16x24)
83-1-8
44. Др Срђан Будисављевић, др Хинко Кризман, Сава Н. Косановић, Већеслав Вилдер, у име Извршног одбора самосталних демократа о убиству Карла Брклјачића, 1936, *леџак* (16x24)
83-1-8
45. Сава Н. Косановић, Србима сељцима, посланица о потреби борбе против режима, за слогу Срба и Хрвата, 1936., *леџак* (14x25)
83-1-8
46. Др Владко Мачек, Српској сељачкој браћи - посланица о потреби слоге српског и хрватског сељачког елемента, 1936., *леџак* (14x23)
83-1-8
47. Муслиманска студентска омладина Косова, Метохије и Македоније, Нашим муслиманима и осталој јавности - поводом исељавања муслиманског становништва у Турску, 1936., *леџак* (24x32)
83-1-8
48. Савез земљорадника, Кад се геца опамети, 1935, *предизборни леџак* (24x16)
14-22-52
49. Савез земљорадника, Капиталистичка мора, 1935., *предизборни леџак* (15x24)
14-22-52
50. Др Владко Мачек, Порука Србима - поводом предстојећих посланичких избора, 1938, *леџак* (15x24)
102-7-17
51. Љуб. М. Давидовић, “11децембар” - поводом предстојећих избора, 1938., *леџак* (15x24)
102-7-17
52. Црногорски сељачки федералистички покрет Секуле Дрљевића, Живио црногорски фронт!, - поводом избора, 1936., *леџак* (15x24)
37-9-57
53. За земаљску листу Божидара Ж. Максимовића, 1935., *леџак* (24x15)
37-19-148
54. Окружни одбор независних земљорадника Тузланске области, Смеју ли бити овце и курјаци у једном тору?, 1935., *предизборни плакаћи* (47x64)
14-22-52
55. Прокупчани! - о лошем раду председника општине, 1935., *леџак* (32x47)
14-22-50

56.
М. Спахо против Мачека, 1938., *лејџак*
(24x15) 83-1-8
57.
Преки суд у Акц. одбор “Галичник”,
1936., *лејџак* (24x32) 14-22-50
58.
Доле издајнички и плаћенички лист
Време, 1937., *лејџак* (14x29) 102-7-18
59.
Југословенско коло, 1938., *лејџак*
(16x29) 102-7-17
60.
Ми нисмо више несвесна глупа маса,
1938., *лејџак* (16x24) 14-22-50
61.
Др. Анте Павелић, усташки поглав-
ник, Директиве, 1937., *лејџак* (21x28)
37-19-141
62.
Хрватска сељачка федералистичка
странка, Издаја хрватства и католичке
вере, 1925., *лејџак* (20x28) 14-22-52
63.
Злочин Версаилског уговора, против
Југославије, за велику Хрватску, 1938.,
лејџак (21x29) 37-19-141
64.
Хрватски националистички савез, Хр-
ватски народе, за независну хрватску
државу, с.а., *писмо – лејџак* (23x32)
37-19-141
65.
Не заборави да је Влада Милана Сто-
јадиновића смањила сељачке дугове за
2 милијарде 700 милиона динара,
1938., *предиборни њлакаји* (47x62,5)
37-8-43
66.
Југословенска радикална заједница,
Упутство за практично извођење пар-
тијске пропагнде, 1938., *публикација*
(16x23) 37-8-43
67.
ЈРЗ, Онима који тврде да нема слободе
збора, 1938., *предиборни њлакаји*
(48x63) 37-8-43
68.
Месни одбор Омладине Југословенске
радикалне заједнице и Клуб Студената
Ј.Р.З. “Словенски југ”, Београђани!, за
конкордат, 1937., *њлакаји* (31x37)
102-7-18
69.
Милан Стојадиновић, 1938., *предибор-
ни њлакаји* (63x95) 37-8-43
70.
Ево шта је Милан Стојадиновић учи-
нио за сељака, 1938., *предиборни њла-
каји* (47x63) 37-8-43
71.
Неготинци, Крајинци! Чујмо реч на-
шег великог вође, најаву преноса пре-
ко радија говора Милана Стојадино-
вића, 1938., *њлакаји* (30x47) 37-1-4
72.
За кога је гласала Шумадија?, са пода-
цима о резултатима изборних листа
Милана Стојадиновића, Владимира
Мачека и Димитрија Љотића, 1938.,
карта (38x55) 37-6-40
73.
Избори за Народну скупштину децем-
бра 1938, Дравска бановина, са пода-
цима о резултатима изборних листа
Милана Стојадиновића, Владимира
Мачека и Димитрија Љотића, *карта*
(36x30) 37-6-40
74.
Шта хоће Димитрије Љотић, *лејџак*
(24x32) 102-7-18

75.
О хапшењу Димитрија Љотића, 1938.,
леџак (16x24) 102-7-18
76.
О хапшењу Михајла Маџаревића, кан-
дидата на листи Димитрија Љотића,
1938., *леџак* (23x15) 102-7-18
77.
Храбри војвода Илија Трифуновић –
Бирчанин ухапшен је и бачен у мрачне
томруке београдске полиције, *леџак*
(16x31) 102-7-18
78.
Удружена опозиција, Грађани!, у вези
са “отвореним и бесомучним терором
у престоници”, 1938., *леџак* (15x22)
102-7-17
79.
Мачекова већина на изборима 1938.,
карџа (16x13) 37-6-40
80.
Драгиша Цветковић, председник Кра-
љевске владе, Драга браћо Срби - упу-
ћено Србима у Хрватској након ства-
рања Бановине Хрватске, 1940., *леџак*
83-1-8
81.
Главни одбор Демократске странке о
споразуму Цветковић - Мачек, 1940.,
леџак 37-19-145
82.
Југословенски родољуби, Грађани! -
поводом “земљорадничког предлога”
у вези са изменом устава, 1938., *леџак*
102-7-17
83.
Др Владко Мачек, Драга Браћо Срби -
упућено Србима у Хрватској поводом
завршених избора 11. децембра 1939.,
леџак (16x24) 83-1-8
84.
Др Владко Мачек о хапшењу припад-
ника грађанске заштите, 1939., *леџак*
(15x21) 83-1-8
- КУЛТУРА И УМЕТНОСТ**
85.
Академија наших народних песама, са
уводним предавањем, 1936., *илакајџ*
(32x47) 66-375-612
86.
Гусларско вече Илије Вуковића, 1935.,
илакајџ (31x42) 66-375-612
87.
Академија народних песама са увод-
ним предавањем др Владимира Ђоро-
вића, 1935., *илакајџ* (16x23) 66-375-612
88.
Чувени и награђени као најбољи гу-
слари - са подацима о гуларима Тана-
сију Вујићу, Светозару Јаћимовићу и
Илији Вуковићу, 1936., *илакајџ* (30x20)
66-375-612
89.
Адам Милутиновић – Вилзон са своја
два синчића, свирача на фрулама,
1929., *илакајџ* (16x23) 66-375-612
90.
Задруга за народно просвећивање у
Шумадији, уметничка изложба слика
и скулптура, 1937., *илакајџ* (32x48)
66-312-527
91.
Задруга за народно просвећивање у
Шумадији, јавна предавања из про-
светно-културног живота, 1937., *ила-
кајџ* (31x48) 66-312-527
92.
Ђурђевдански уранак – народни саста-
нак - о ђурђевданском излету 6. маја
1922. године, *илакајџ* (32x48) 66-8-27

93.
М.К. Николић – Расински, уметничко вече, 1927., *илакаџи* (32x63)
66-401-649
94.
Ваљевско певачко друштво “Занатлија”, концерт југословенских народних песама у Бањи Ковиљачи, 1930., *илакаџи* (31x47)
66-370-607
95.
Хор Руског певачког друштва Београдске вознесенске цркве, велики духовно световни концерт, 1932., *илакаџи* (47x63)
66-364-607

ПРОСВЕТА

96.
Графикон са подацима о броју народних школа, ђака и наставника у њима за период 1918-1932. (45x29)
66-2527-2326
97.
Карта грађанских, средњих и стручних школа “под Министарством просвете”, 1929., *карџа* (50x43)
66-2527-2326
98.
Карта школа “под Министарством просвете”, 1935., *карџа* (45x32)
66-2527-2326
99.
Графикон са подацима о броју грађанских школа, ђака и наставника у њима за период 1918-1932. (45x29)
66-2527-2326
100.
Графикон са подацима о броју гимназија, ђака и наставника у њима за период 1918-1932. (45x29)
66-2527-2326
101.
Упис на Правни факултет у Суботици, 1920., *оџлас* (57x40)
66-158-432

102.
Графикон са подацима о броју студената на универзитетима у Београду, Загреби и Љубљани за период 1923-1932. (33x25)
66-2527-2326
103.
Графикон са подацима о броју наставника на универзитетима у Београду, Загреби и Љубљани за период 1919-1932. (45x29)
66-2527-2326
104.
План реконструкције куће намењене за дом студената у Скопљу, 1923. (42x51)
66-158-431

ОБЕЛЕЖАВАЊЕ ЗНАЧАЈНИХ ДАТУМА И ЛИЧНОСТИ ИЗ ИСТОРИЈЕ

105.
Одбор за прославу Видовдана на Далматинском Косову 1928., Велика национална смотра, *илакаџи* (47/47/x62)
66-480-755
106.
Одбор за прославу Видовдана на Далматинском Косову 1928., Бели орли на Косово Далматинско, најаву “ескадриле ваздушне силе”, *илакаџи* (31/31/x47)
66-480-755
107.
Одбор за прославу уласка ослободилачке српске војске у Сремску Митровицу, свечана академија, 1938., *илакаџи* (47x63)
102-4-9
108.
Општина града Руме, свечана седница поводом 20-годишњице уласка српске војске Руму, 1938., *илакаџи* (21x47)
102-4-9
109.
Одбор за подизање споменик-дома Степи Степановићу, Браћи Србима, Хрватима и Словенцима, 1929., *илакаџи* (47x63)
66-380-616

110.
Прослава Видов-дана на Убу 1931.,
илакаћ (32x47)
66-380-616
111.
Друштво "Змијање" за подизање спо-
меника Петру Кочићу, Оужимо се
Петру Кочићу, 1929., *илакаћ* (29x42)
66-401-649
112.
Друштво старих четника, За споменик
Танкосићу, 1939., *илакаћ* (50x70)
102-3-6
- ВЕРСКИ ЖИВОТ**
113.
Програм свечаности чина устоличења
Његове Светости Патријарха Српског
у Пећи, 1924., *илакаћ* (42x68)
69-2-2
114.
Службени екипаж приликом свечано-
сти чина устоличења Његове Светости
Патријарха Српског у Пећи, 1924.,
скица (24x35)
69-2-2
115.
Службени екипаж приликом свечано-
сти чина устоличења Његове Светости
Патријарха Српског у Пећи, 1924.,
скица (24x35)
69-2-2
116.
Проглас Одбора за прославу Јубилеја
двадесетогодишњице ступања на столи-
цу Барских Арцибискупа и Српских
примаса, као и четрдесетогодишњице
свештеничке службе, 1936., *илакаћ*
(47x63)
37-25-193
117.
Саопштење о раду Светог архијереј-
ског сабора, 1936., *шћамћани маћери-
јал* (20x47)
305-23-48
118.
Упоредни преглед пројеката Конкор-
дата, 1937., *шћамћани маћеријал*
(34x24 - 22 стр.)
38-70-194
119.
Говор Патријарха Варнаве о Право-
славној новој години 1937., *лећак*
(16x24 - 4 стр.)
102-7-18
120.
Свети Архијерејски сабор, Меморан-
дум - примена казни према свима "ко-
ји буду ма којим начином доприноси-
ли да се пројект конкордата парафи-
ран 25. јуна 1935 озакони и примењује
у нашој отаџбини", 1936., *лећак*
(14x29)
102-7-18
121.
Српски Православни Акциони одбор
у Београду, Брате Србине - поводом
конкордата, 1937., *лећак* (20x29)
102-7-18
122.
Посланица Светог Архијерејског Си-
нода православном свештенству и на-
роду у Југославији, 1937., *шћамћани
маћеријал* (17x21 - 4 стр.)
38-70-194
123.
Одговор "Гласника СПЦ" на писање
"Самоуправе" о Конкордату, 1937.,
шћамћани маћеријал (12x19 - 8 стр.)
38-70-194
124.
Говор епископа Николаја у Горњем
Милановцу, 1937., *шћамћани маћери-
јал* (16x24 - 8 стр.)
38-70-194
125.
Народни одбор за сахрану Њ. Св. Па-
тријарха Варнаве, Православном на-
роду - обавештење о смрти Патријар-
ха Варнаве, 1937., *илакаћ* (31x47)
305-23-48

126. Свети архијерејски синод Српске православне цркве, обавештење о опелу Патријарха Варнаве, 1937., *илакач* (24x50) 305-23-48
127. Православни народни одбор, Патријаршија – Београд, Православним хришћанима у Југославији - поводом конкордата, 1937., *леџак* (32x47 - 2 стр.) 102-7-18
128. Реч шефова опозиције о Конкордату, 1937., *леџак* (24x32) 305-23-48
129. Ускршња посланица патријарха Гаврила, 1940., *леџак* (25x35 - 3 стр.) 38-70-194

ВЕРОИСПОВЕСТИ У КРАЉЕВИНИ С.Х.С. ПО ОПШТИНАМА VEROISPOV
Према подацима од 31. Јануара 1921 год.

CONFESSIONS DANS LE ROYAUME S.H.S.P.
D'après le recensement du 31 janvier 1921

ИЗБОР ДОКУМЕНАТА

ОНИМА КОЈИ Тврде да нема слободе збора

до 1935 ГОДИНЕ није одржан ни

да одржала је опозиција због збора

Гласај за Савез Земљорадника!

Кад се гега оспамети.

Гласај за Савез Земљорадника!

SLUZBENE NOVINE

28. ЈАНУАРА УТОРАК 1. БЕОГРАД

КРАЛЕЈСТВО СРБА, ХРВАТА И СЛОВЕНАЦА

ГОДИНА I — 1919 — БРОЈ 2

SLUZBENE NOVINE KRALJEVSTVA SRBA, HRVATA I SLOVENACA. Ova izlazi se svaki utorkom, četvrtkom, subotom. Opreplati se rublje napred u Beogradu kod Upravu Drzavne Stamparije. Ova izlazi na godinu 26 dinara, na pet godina 120 dinara. Preplati se rublje napred za pet godina napred. Za inostranstvo preplati se rublje kod otomanih pošta u zemlji. — Rokopisi se otkupuju na uvidu. Za službene oglase plaća se u gotovu 200 dinara za svaki oglasavanje a sem toga i za svaki oglasavanje 7 dinara drzavne takse Upravi Drzavne Stamparije. Za privatne oglase od političkog reda prvi put 20 para, a posle svaki put po 10 para, a gotovim napred. Oglasi i novice za oglasavanje šalju se blagajnici Kraljevske Drzavne Stamparije. Privatni oglasi poštom šalju se samo ako se plaćaju. Rokopisi šalju se Ministarstvu Prosvete, a ostali rukopisi u Kraljevstvo Drzavne Stamparije u Beogradu.

МОМЕ НАРОДУ СРБИМА, ХРВАТИМА И СЛОВЕНЦИМА

Детеквемо срећни, дашо жељени дан нашега ослобођења и нашег слободног уједињења у независну Народну Државу, у којој ће наше племе живети и нуни животом и без пререпке уживати дарове, којима је блага Божија рука обилно обдарила нашу домовину.

Испуњени је завет, који су сви повољна наша, кроз невоље и неперекате, крљу својом потарфила и остварила.

Једнодушном одлуком народа, нароченом једнодушним гласом најбољих представника његових, уједињени су сви да сада раскомадамо делом наше Отаџбине у јединствено Краљевство, којим је народном вољом позван да влада Краљ свих Срба, Хрвата и Словенаца, Мој Унашњени Отац, Његово Величанство Краљ Петар I.

Пшетија Краљевску власт у Његово Име. Ја сам у споразуму са војскама и пуномоћницима свих народних странака, српских, хрватских и словенских, обривао прву Нашу државну владу. Као издјачан даш нашега братства и потпуног братске солидарности, у тој влади седе и слоано раде народни прваци све три вере и сва три имена, представници свих грађана и свих покрајина Краљевства Нам.

Моја ће влада радити у потпуној савесности са Народним Представнишвом и бити њему одговорна. За то ће бити њена дужност, да што пре савине у Београду Народни Представништво, свеставно од изабраника Српске Скупштине и Старе Србије и Македоније, од сразмернога броја чланова Народних Већа, и од представника Војводства и Црне Горе. Народни Представништво ће представљати привремени, али пуни пара једног законодавног тиниоца у Нашем Краљевству.

Као Краљ, слободнага и демократског народа, ја ку се у свему њевокодобитно држати начела уставно-парламентарне владавине, која ће бити камен темељца наше, слободног вољом народа, створене државе.

У овоме духу и према овим начелима, Моја ће влада уградити земљом и решавати сва питања спољне и унутрашње политике. Влада ће предводити Народном Представништву изборни ред, којим ће се обезбедити, на основу општег права гласа, слободни избори од Уставног и Скупштину, којој ће поднети на решење предлог демократског државног Устава, у духу државног јединства са пространим управним самоуправима, и са обезбеђењем најширих политичких слобода и права грађана.

Моја ће влада ипак дужност, да одмах примети на целој Краљевству Срба, Хрвата и Словенаца, сви права и слободу, које до сада, по Уставу Краљевине Србије, узимашу грађани Србије. Тиме ће бити признати и уградњени политичка јединство свих грађана Краљевства пред законом, узимаше све стављене новостине и државне слободу и равноправност законоревности.

Ја жељим да се одмах приступи пројектом решити аграрне питања, и да се узину кметства и њених државних пошти. У овом случају, земља ће се поделити међу сиромашне земљораднике, с поштом и вољом досадашњих власника. Пола свако Србин, Хрват и Словенац буде на својој земљи господар. У слободној држави народ може да буде и биве само слободних власника земље. Зато сам позвао Моју владу да одмах обриве државу, која ће сиромашне земљораднике, који ће узимати и бити свио Влада и њихова, као што је то већ одано у Србији.

Четиригодишњи рат оставио нам је непабељне дубоке поремећаје у свима односима. Ради брзог и повољнијег преиспитања тих односа и повољнога земље у поредак приватне, Моја ће влада ипак ипак ставити своју брину: исхрану народа, ширити сиромашних редова његових, помаћући и одржавати ратних невољних, обилни похаране и опустошене земље, и уостављању редовнога саобраћаја на све ди по мору, што је први услов правног развоја живота народног.

Најпречи и најшани је жртвас Моје владе у овоме судбоносном часу, старати се да се при сканују светскога мира утврде границе наше државе тако, да се не чеино подудару са европским границама јединственог нашег народа, те да на једно део земље Краљевства Нам не дође под туђу власт. Ја жељим у томе, неопходно је, да Наша влада државу прихвати и сједини сву своју моралну и материјалну снагу, неопходно је, да сви унутрашњи живи остале етнички и јак, дају толиком све добре грађане и верне синове Краљевства Нам, да решу, делом и примером помогну Моју владу у њеном напорном и одржавном досадашњег мира и реда у земљи. То је не само потреба садашњег, него и затога будућности Нашег Краљевства.

Наша племенити савезници и њој сви су сиромашном дивљењем гледали и са жиставним прљавим циљем дупање ишере и саморепретила Моје пореке и подржавност Мојега перста. Погрдишмо се, с етнички, добром наших међусобних сиромашности и бунуштеном свит радимациа наших, покажемо пример једнога државног пријатеља, досадашња да у миру живи и радни са нашим пришећеним народима, са којима је имао чист и повољ да буде хрбар ратни друг и поратни савезник.

Охрабри примерама унашњеног јединства и покривања, што их у току рата показаше наши војници, наша мушкетери и дрвома родници наши, и с повољном србобитима дуљави наших, Ја и Моја влада жељим се испретино и живи сирати с поратним државима, који су, покривени његовом ставом, лази у истрајној борби да остварење њене историјске мисли и вољам народног.

У име Мојега Унашњеног Родитеља и у Моје име шаљем Краљевски подрва целогае народу Мојем жељима Србима, Хрватима и Словенцима. Србима ком свима била нова година, у којој ће се, у име Божије, развити и невољима поносто депретила наша гробница, слобом ошкљена државна Краљевства Нам, од целог света признато и поштовано, сјачно обезбавје невољорне суверености Наше државе; по свима Нашим земљама, по свима гирима Нашим, на свима рејонима и острвима Нашим, и с краја на крај Нашег Сињег Мора.

Бог и дух наших етничких предака и наших невољних мртвих нека стално лебде над свима нама и нека нас хрбаре и подржавију у истрајном, напорном и слоаној реду нашом да благошће и срећу Мојега народа.

Дано у Нашем Краљевском Двору, у Нашој престоници Београду 23. децембра 1918. године.

АЛЕКСАНДАР С. Р.

Председник Министарског Савета,
Стојан М. Протић, с. р.
Потпредседник Министарског Савета,
Др А. Ђорђевић, с. р.
Министар Цржаве,
Марио Трифковић, с. р.
Заступник Министар Владоуших Дела,
Стојан М. Протић, с. р.
Министар Трговине и Внатрешње,
Ст. Д. Радичић, с. р.
Министар Правде,
Тугомир М. Давидовић, с. р.
Министар Савезности,
Венцислав Н. Ђукић, с. р.
Министар Гробоина,
М. Калетиновић, с. р.
Министар Ауторитарних Дела,
Ст. Прибићевић, с. р.

Министар Војске и Топографије,
Др Едо Дујанић, с. р.
Министар Полицијарства,
Мих. Рашић, с. р.
Министар Безбедности,
Др Ж. Петровић, с. р.
Министар Вера,
Др Тугомир Алексовић, с. р.
Министар без поробела,
Милош Рашић, с. р.
Министар Земљорадње и пољопривредне,
М. Ђ. Јовановић, с. р.
Министар Управних Делова,
Виткомир Корач, с. р.
Министар за Шумарство и Рибарство,
Др М. Спахо, с. р.
Министар Привремене за Уставотворног
Скупштину и Представниство Државног,
Др А. Кнежевић, с. р.

Регент Александар Карађорђевић, Моме народу Србима, Хрватима и Словенцима, 1918., њроглас њоводом уједињења, Сл. новине Кр. СХС, бр. 2 од 28. 1. 1919.,

46. ГОДИНА
ANNÉE

«Глас Црногорца» излази сваког дана, осим у суботу и недељу. Цена по броју: 10 динара. Цена по полугодју: 50 динара. Цена по години: 100 динара. Издавач: Краљевина Црна Гора. Уредник: Драгољуб Ђукић. Штампарија: «Глас Црногорца» у Цетињу. Издавачки одбор: Краљ, Председник, Министарство, Народна скупштина, Црква, и др. Издавачки одбор: Краљ, Председник, Министарство, Народна скупштина, Црква, и др.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

LA VOIX DE MONTÉNÉGRÖ

Journal officiel du Royaume de Montenegro

paraissant actuellement à Neuilly-sur-Seine (France)

НЕЈИ код Париза, 8. октобра 1918.

NEUILLY sur SEINE, le 2 OCTOBRE 1918

БРОЈ 56.
NUMERO 56.

«Глас Црногорца» излази сваког дана, осим у суботу и недељу. Цена по броју: 10 динара. Цена по полугодју: 50 динара. Цена по години: 100 динара. Издавач: Краљевина Црна Гора. Уредник: Драгољуб Ђукић. Штампарија: «Глас Црногорца» у Цетињу. Издавачки одбор: Краљ, Председник, Министарство, Народна скупштина, Црква, и др. Издавачки одбор: Краљ, Председник, Министарство, Народна скупштина, Црква, и др.

ЈУГОСЛОВЕНИМА

БРАЋО!

Кад сам дознао данас за мужевски и праведни одговор великога Председника Сједињених Америчких Држава нашем вјештачком непријатељу Аустрији; кад сам виђио проглашено право слобода и уједињења Југословена, узбуђен сам се од радости пред прилозом, учинионом овима од нашега племена, који су на то страдали и умрли у Демоничној и крвавој Аустрији. Кад сам, крајем јула 1914., објавио рат Аустрији, рекао сам: «Тријесна је овај уједињење Југословена». Борба се до живота и скрхана мача, па ипак, ево, Богу слава, издјех остварење којих сам мисли, издјех Југославију једру, ослобођену. Замишљајте ја неће испуни, спремају и просвијетљени, како се разлија у демократском духу на уништење цивилизација и слободних људи. Ево ма, браћо, данас се изгледа с вама и уз вас.

Југославија не може се замишљати без свих Словена, Хрвата и Срба.

У нашој Црној Гори, добро знате, од савремене најбоље Срби и Југословена. Њихови прошлост, њихове муке и њихове борбе познати су цијелом свијету као и вама. Нема народа који је претрпιο толико мука и жада у борби за драгу слободу.

Браћо, са највећом љубави, радом и одушевљењем данас одлучио сам да изјављујем: «Имајте ја увјерен сам да неће изаћи из ове највеће црне горе у Црној Гори» да и наша мила Црна Гора буде саставан дио Југославије, да часно буде у југословенској држави, као што је она и до краја за њу ратовала и страдала. Желим да се сложимо и братски ујединимо у југословенску конфедерацију, у којој ће свака сатужати своја права, своју вјеру, уредбе и обичаје, и у којој нико неће смјети наметати пријество, већ сви да будемо једини у чедрима њедрица мајке Југославије, те да свака братски и сложено ради на пољу напретка и величини у друштву слободних и просвијетљених народа.

Радујте се, мајко Југославијо, овоме джизнаљеноме дану и ти у њој, Народе, ово поносних наших гора Триглави, Веселита, Бикова и Јовћена горе, и оне лијене свете српске Фрушке Горе, Авла, Романије и Велеши! И радујте се закрепу независности браће Чехо-Словака и много напаћених Пољака! Замислите подизање Русије од страшног њеног пада, да се број освијести и исправи, и да види све, своју, млађу браћу, сједињену и радосну у стеченој слободи!

Поздравимо спори повратак Алжаса и Лорена великој и благородној им Отаџбини! Славна Италија убрзо се загрлила са потлаченом Јецом, Нема злата слобода свијега свиједа који су на њом чезнули.

Поздрав свој драгој браћи Југословенима од стране дугонапаћеног, а данас најсрећнијег и најрадоснијег Југословенина – Краља Црне Горе.

ЖИВИО ПРЕДСЈЕДНИК ВИСОН!

ЖИВЈЕЛИ САВЕЗНИЦИ!

Неји код Париза, 8. октобра 1918.

НИКОЛА С. Р.

Председник Министарског Савета
Министар Словенских Послова
ЕВГЕНИЈЕ ПОПОВИЋ с. р.

Министар Формација и Грађевина
М. ВУЈОВИЋ с. р.

Министар Унутрашњих Послова,
Министар Министара Војни
НИКО ХАЈДУКОВИЋ с. р.

Министар Предмета и Привредних Послова,
Министар Министара Привредних
Д-Р ПЕРО Ђ. ШОЋ с. р.

Проглас краља Николе поводом уједињења, 1918., *илакаити*

AJ 94-1-25

Зетска бановина, карта,
Библиотека Архива Југославије

Једна од радних карти "хрватске стране" о којој је требало
разговарати "са Београдом", 1939., карта,
АЈ 37-2-11

Стварајмо авијатику!

Стварајмо авијатику!

Безбедност отаџбине је у питању!

ПРОГЛАС

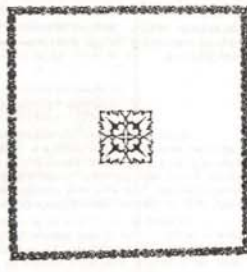
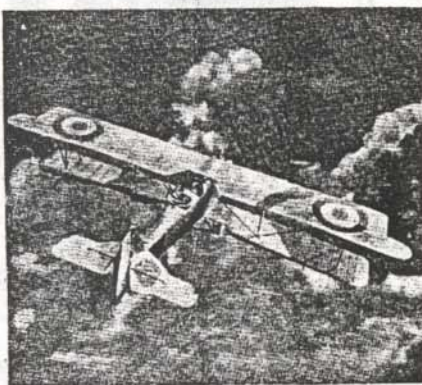
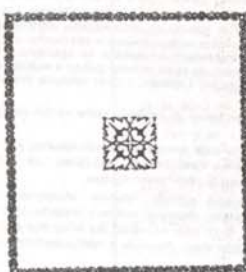
**Аеро-клуба Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца
под високом заштитом Њег. Краљ. Висоц. Престоноследника ПЕТРА**

Од свих родова оружја најновија и најмоћнија је авијатика. Аероплан је независан од свих осталих оружја. И најсавршеније копнено и поморско наоружање оставља земљу на милост и немилост непријатељу, ако је она аеронаутички необезбеђена. Надмоћна непријатељска авијатичка сила страشان је непријатељу. Ваздушне флоте броје данас десетине хиљада аероплана, који разорним и отровним бомбама преносе рат у позадину и срце земље. Овакве инвазије из ваздуха доносе брз и потпун пораз, остављајући за собом попаљену, порушену земљу и безбројне невинне жртве. Ни пушка ни топ, ни оклопача ни тврђава не могу зауставити непријатељски аероплан у његовом кобном лету. Једини спас лежи у нашем аероплану, у нашем авијатичару, који ће се испречити у ваздуху и метцима свога митраљеза прекратити пут непријатељу.

Земље прелуне аероплана, са индустријом које могу да израђују стотине аероплана на дан, троше данас милијарде на одржање својих авијатика. Ми немамо ни аероплана ни својих фабрика, а утронак државни за авијатику сасвим је мали према буџету енглеском од 7 милијарди динара, Сједињених Држава од 28, француском 25, руском од 2, галијском 14 милијарде, немачком од 450 милиона, румунском од 220 милиона динара. Енглеском војници даје годишње на авијатику око 150 динара, француском преко 60 динара, америчком преко 30, руском преко 27, чехословачком преко 30, румунском преко 15. Док је то тако у другом светском рату, војници наше Краљевине не плаћа ни 3 динара. Дакле лет пута мање по Румунији, десет пута мање од наших суседа Чеха и Италијана — а остале и да не помињемо!

Пред овако оштром ситуацијом Аеро-Клуб у коме су ступале све стручне снаге земље, под Високим покровитељством Његовог Краљевског Висоцнства Престоноследника Петра, узео је на себе да да због на уобичајну, да прво прибави, а затим да организује и изведе сваког члана без одлагања, нове авијатичке кадре да нас обезбеди. Стварање авијатичке кадра не може да се изведе без одлагања, али наш народ није довољно информисан, као је то безбедност државе захтевала. Од тог новца он не види ништа друго осим да се нешто даје, али не зна да се то нешто даје за то да се обезбеди државна безбедност и најбрже саобраћајни средства које сваком дану налази све већу и већу примену.

Први етапа на путу постављених циљева Аеро-Клуба јесте оснивање месних одбора преко којих ће се брзо, кроз путу Краљевине ширити покрет. Велики број чланова престављаће моралу и материјалну снагу, које ће имати и ауторитета и средства да брзо и успешно оствари програм. То остварење биће у толико лакше што наша земља имаће и људским и материјалним потребним за изградњу авијатика. Од свих оружја, од свих саобраћајних средстава Аероплан је оно које се најлакше и најбрже фабрикује.

Браниоци отаџбине, мајке, жене, сестре, будућих ратника, родитељи незаштитене нејачи, прикупимо се сви и прегнимо, док је још времена, да се обезбедимо од ужаса који нас прете. Наша безбедност и спокојство зависи од нас самих! Гледати скрштених руку како други оштри сечиво против нас, злочин је према сваком оном кога сте дужни да штитите, злочин је према отаџбини. Горње цифре јасно нам показују колико смо у том погледу до сада били несавесни и несвесни. Дванаести је час да дођемо себи!

Управа Аеро-Клуба позива све грађане на упис у чланство, Првог на чланство имају сви исправни поданици, оба пола, наше Краљевине. Дужност је сваког члана:

1. Да уредно одговара својим скромним обавезама.
2. Да одржава везе са удруженим органима, похађајући семинаре и канцеларије клуба и пратећи часове публицистике.
3. Да шири неуморно пропаганду у кругу свога кретања радничким, неагротичким, радничким и интелектуалним и уписујући нове чланове.

Мале и лаке жртве појединаца стварају чуда у масама учињене.

Само од нас зависи да ли ћемо за кратко време постати један силан и моћан народ, који ће у сенци крила свог Белог Орла, раширених од Триглава до Перистерера, спокојно и мирно гледати свакој опасности у очи.

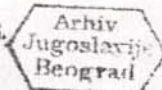
<p>Почасни Председник Министар Соколовић Писанин. Др. Момчило Милић. Министар Војске и Морнарице, Умарал. Петар Пошић. Министар Сообраћаја, Др. Велизар Јанковић. Министар за Ваздухопловство, Умарал Р. Станковић.</p>	<p>Почасни чланови: Председник Савеза Луба Јовановић. Министар за Радничкоство Луба Давидовић. Министар за Радничкоство Светозар Прибиновић. Бив. председник Црк. Савеза Едо Лукић.</p>	<p>У П Р А В Н И О Д Б О Р: Председник Аеро-Клуба Тодор Соколовић. Председник Аеро-Клуба Н. Милић. Председник Аеро-Клуба Ст. Хоћера. Председник Аеро-Клуба М. Јосифовић. М. Бошковић. С. Смић. М. Урош. Д. Рош.</p>	<p>Др. Мил. Петровић. Младар Тошић. П. Филиповић. Ст. Милановић. Урош Стефановић-Цупара.</p>	<p>Министар Обавештавања В. Вукачић. Министар Поште и Телеграма Д. Адамовић. Министар Државне Радне Заднице Д. Матровић.</p>
---	---	---	--	--

Врхунац

Стварајмо авијатику, 1924., плакајти, АЈ 66-479-755

Izdaja hrvatsva i katoličke vjere

Beogradska „Politika“ donosi 17. srpnja 1925.

PISMO KOJE JE STJEPAN RADIĆ PISAO PAŠIĆU 17. V. 1925. I SNJIME UGLAVIO SPORAZUM, A OVAKO GLASI:

»Nek bude Pašić na čelu vlade i mi ćemo ga potpomagati, nisam prije poznao Pašića sad ga poznajem, da je pošten čovjek, pa sam za monarhiju i ustav. — Ne tražim reviziju ustava, priznajem sve. Ja sam rekao Pavlu mome sinovcu, da pročita izjavu u kojoj prizna je Pašiću rad i sposobnost.

Od Rimske crkve moram svoj narod otrgnuti i to posve. Jer drugačije nemogu, HRVATSKI NAROD SLITI SA SRBSKIM. Uvijek sam razmišljao da treba osnovati hrvatsku crkvu, NEZAVISNU OD CRKVE RIMSKE KOJA BI SE TOKOM VREMENA SPOJILA SA PRAVOSLAVNOM VJEROM ODNOSNO CRKVOM. Zato treba dosta vremena i rada. Lahko je zato dobiti inteligenciju, ALI ZATO ĆE BITI TEŠKO DOBITI SELJAKE. Zato treba oprezno na tome raditi ako se neće napraviti gjumbus. Zato sad treba raditi, osnivati starokatoličku crkvu a onda (je lahko iz starokatoličke u pravoslavnu op. slag.) upotrebiti zgodan čas.

Znate gosp. Pašiću nema našeg ujedinjenja narodnog, dok se vjere ne ujedine. Moramo stvoriti jednu vjeru DA SE HRVATI OSLOBODE RIMA, a to će biti za par godina dok pripremimo našeg seljaka za Starokatoličku vjeru.«

Evo to je izjava Stjepana Radića kako nas misli prevesti u pravoslavnu vjeru. Pa tko hoće nek ostavlja našu katoličku vjeru, vjeru naših pradjedova i nek ide sa Radićem u pravoslavlje.

HRVATSKI KATOLIČKI NARODE, DIGNI PONOSNO GLAVU, ODBIJ IZDAJICU, PREZRI GA I GLASUJ ZA HRVATSKU SELJAČKU FEDERALISTIČKU STRANKU čija je kutija u NAŠEM KOTARU — 8-MA.

TIPOGRAFIJA D. D. ZAGREB

Хрватска сељачка федералистичка странка,
Издаја хрватства и католичке вере, 1925., *леџак*,
AJ 14-22-52

ДЕКЛАРАЦИЈА

**Краљевске владе, дана у Сенату
26 октобра 1934 године, коју је
прочитао Претседник Министарског
Савета Г. Никола Т. Узуновић**

Краљевска влада излази пред Сенат да се претстави у једном од најболешњих тренутака у њеној народној историји. Трагична смрт Блаженопочившег Краља Александра I није само до срца увела цео наш народ и погодила га у његовим најдиректнијим осећањима дубоки према свом Великом и вољеном Краљу, него је испила народ и државу Великога Војде, за којим је народ ишао с пуном вером да се његова судбина налази у поузданим рукама. Блаженопочивши Краљ Уједиитељ држао је двадесет година криво државно и народно у најужбојностијем времену наше историје. Он је у огромним и историјски незапамћеним напорима народа, да сачува своју егзистенцију и постигне своје пуно ослобођење и уједињење, прегиздио свима својим примером у самопожртвицању и безграничној оданости оциној ствари. Врховни командант у ратима, у којима се наша крабра војска увенчала вечном славом и који су завршени пуном победом, — Он се одмах посветио сав довршеном великога дела ратом постигнутог.

Гепкоће, на које је ту нашао, нису биле ништа мање од оних које је имао да савлада за време рата. Многобројни остаци тежне провинцијске народне државе у досадан живот појединих народних делова, изражавале су пут будућности и сиротице природан и правилан развој културног, политичког и привредног живота. Подељен по основицама, који су већ и угубили у новој држави свој смисао, народ није могао да за пуног изрлада својој вољи да оствари дегривитивно јединство, да буде и остане један, јединствени народ у својој једној, јединственој народној држави.

Празнок Великога Војде, који је први упалио буктињу слободе и славни штеи нашу народну историју, син Великога Краља Ослободила, Блаженопочивши Витешки Краљ Уједиитељ, излази готов да се залажи сав и без резерве за добро и величину народну и државну, није се ни једног тренутка колебао, кад је увидео да је то потребно, да сам на себе узме цело време владе, да једним снажним знањем уклати све што је сметало правилном развоју народног живота и да оствари и покаже народу пут који води великој и срећној будућности.

„Моја је света дужност да свим средствима чувам државно и народно јединство. И Ја сам решен да ову дужност без колебања испуним до краја“.

„Чувати јединство народно и целину државну, то је највиши циљ Моје владавине, а то мора бити највећи закон за Мене и за свакога“ — то су велике речи Неумранг Краља, због којих ће Он на вечна времена остати највећи заштитник државног и народног јединства. То су речи, које наш народ никада заборавити неће.

Провиђење је хтело да, у тренутку када је стварно завршено и то велико дело, и када се сав лично залажио да нашом народу и нашој држави обезбеди и у међународном погледу оно место које нам припада у европској и светској заједници — Он погине.

Смрт Краља Мученика неманијадне је губитак за наш народ и нашу државу. Ми смо зашлеи Војде за којим смо с пуном поуздањем ишли убеђени, да зна куда нас води, и да уме за нас водити. И, у томе су, на нашу немилу вољу, организатори богумерског злочина и њихови инспиратори успели. Њихов заљв ниш: да у Великоме Краљу погоде и Његово дело, да узармају и доведе у питање Југославију, нису постигли и неће постићи. Његово је дело у том погледу завршено. За Његово дело, за та одраж и утврди залажиће се наш народ уклати око Престола Његовог Уједишеног Сина Његовог Величанства Краља Петра II.

Краљевска влада, оснажујући се на поверење Краљевског Намесништва и Народног претставништва, и рачунајући на пуно помоћ свеукупног Југословенског народа, залажиће све своје снаге да земљу води и наваље путем, који јој је Блаженопочивши Краљ Уједиитељ отворио.

Краљевска влада сматра за прву дужност да преко нас изјави целома народу савезност пуног дивљења на достојанственим начину на који је наш добри народ био израза своје болу без пребола. Исто тако, Краљевска влада, сви Ви, и цео наш народ, свосеба дубоки без наше крабре и прославене војске, која је најтеже погођена, јер је изгубила свога Витешког и Јуначког Врховног Команданта, Војска

је била презмет Његове стаме и оцинеке брине, она ће остати предмет наше бриге, свећу нас и целога народа који зна да на њену краброст, на њену оданост, пристоју и отаџбини може увек рачунати као и на њену готовност за одбрану својих великих интереса државних и народних. Влада ће у овом погледу сматрати за своју свету дужност да изодужи дело Краља-Војника правцем који нам је Он обедао својим радом, и да све учини што је потребно да стално легује и јама озбробљену снагу држави је увек на висини њених великих задатака.

Краљевска влада исто тако изјављује највећу свихност свима Поглаварима држава, који су нашој земљи у овим тежким тренутцима и у овом највећем болу који је наш народ осетио, показали наше пријатељства и поштовања. И њима, и састав многобројних и нарочитих страних делегација, као и властима и вери савезничких војска, показују јасно на коју је висицу Краљ-Војник и Краљ-Државник успео да подигне у свету своју драгу Југославију.

Преземајући послове државне у овом трагичном моменту Краљевска влада у свима у исто доба и обавезу да ширим путем извети Највећег Краља и да изјави протвину рад који је Он отпочео, и учврсти дело које је Он створио. Свеће поштовање и поштованост према Уједишеном Југословенском народу, одањена на државно пријатељства и савезе — Југославија може и увечељена до срца, да сачува своју слободу и независност. Ум и слободарственост и уздржаност не може и не сме замислити независност и равношност. Краљевска влада ће, напротив, са свом одлучивношћу настојати да се мањојка злочин потпуно расветли и утврди озговорности злочинских деловаца. Злочинској акцији против наше земље и срећној победителности према злочинцима и дичинацима умисаљима мора се узимати крај. Је свистав у том погледу Краљевска влада на: да може рачунати не само на потпуну својих пријатеља и савезника него и целог цивилизованог света. Краљевска влада исто тако и у првом реду рачуна на једношност целог Југословенског народа, који је јединством осејаја, манифестовањем ових дана на неваљан још начин у свету, доказао да постоји једна недељива нација о чију моралну снагу ће се развити сви непријатељски насртаји на с које стране они долазе.

Усредсређујући у овим тренутцима главно своју пажњу на горе изложене своје задатке, Краљевска влада ће се, старати да не остави никакву државну послову, које сам живот истисла на дневни ред, не буду занемарени. Између осталог, у првом реду, без обзира на значајност и тежину политичких и националних задатака који су јој трагичном и мученичком смрћу Блаженопочившег Краља остављени, Краљевска влада ће у најскоријем року и саби пред вас с изредом државнег буџета и свима другим черима и потребним економским предлозима, које залажиће наша и светска општа и привредна ситуација.

Краљевска влада, уверена да се и ни сажете да ћемо, разећи велику оквиру горе обедањених смерница и настављајући дело Витешког Краља Александра Првог Уједиитеља најбоље одати пошту Његовој великој гени, рачуна с пуно долашћу да ће у овом свом раду имати пуно потпору Народног претставништва и маселог Југословенског народа.

26 октобра 1934 године
Београд.

Претседник Министарског савета,
Никола Т. Узуновић, с. р.

Министар војске и моршарине Почасни ађутант и В. Краља, Армијски везира, Петар Р. Жижковић, с. р.	Министар трговине и индустрије Ђурај Деметровић, с. р.
Министар без портфеља, Др. Војислав Маршиковић, с. р.	Министар спољних, Др. Милорад Ђорђевић, с. р.
Министар без портфеља, Др. Милан Српкић, с. р.	Министар грађевина, Др. Степан Сркуч, с. р.
Министар полдопривреде, Др. Драгутин Којић, с. р.	Министар иностраних послова, Богољуб Јевтић, с. р.
Министар просвете, Др. Илка Шуменковић, с. р.	Министар унутрашњих послова, Живорај Ђазбић, с. р.
Министар правде, Божидар Мачковић, с. р.	Министар социјалне заштите и народног здравља, Др. Фран Новак, с. р.
Министар финансија, Др. Будислав Г. Анђелиновић, с. р.	Министар шума и ловиштва, Др. Милан Умански, с. р.
	Министар судства, Огњен Кузмачевић, с. р.

Државни архив, Београд, фонд 100, кат. 100

Декларација Краљевске владе од 26. октобра 1934. године поводом
убиства краља Александра, плакајти,
АЈ 37-1-2

ЈУГОСЛОВЕНСКО КОЛО

Коло, коло,
Наоколо,
Искрпљено,
Погажено,
Подерано,
Попљувано,
У ланцима оковано
Пендрецима потковано.

Брже браћо амо, амо
Да с' што пре избављамо.

Србијанче гољо живи,
Да ли ико горе живи,
Што од тебе газде раде.
И твојом се муком сладе.

Хрваћане не од лапе,
Полако те сви тамане,
На срцу ти грдна рана,
Убише ти твог Стјепана,
Нема више твоје дике,
Председника Републике.

Ој Босанче, стара славо,
За порез си све продао.
Празни зврје сви кошени,
Подерани сви пешеви.

Ао Еро тврда вјеро,
Да л' те ико горе тјеро?
Посред крша, посред цбуња,
Гола раја, гладна куња.

Ао Сремче, гујо љута,
Исцеђен си по сто пута,
Празан подрум, празан амбар,
Све однео љути жандар.

Црногорче, царе мали,
Трнову ти круну дали,
На Мојковцу брата спасе,
А народ ти траву пасе.

Ој соколе Далматинче,
Горе живиш нег' живинче:
Рибу, вино и маслину,
Све то мораш дат' туђину.

Ој ти славни Дубровчане,
Тешко л' бројиш тешке дане!
Кад ће зора да ти сване.

Ој Славонче танани,
Банаћане, лагани:

Мораш бит' лак и танак,
Што је круха у теби је,
Што је руха на теби је.

Ој Бачване! здраво, здраво
И тебе је одно ђаво,
Не ори се песма више,
Јер те браћа огулише.

Македонче! брате мили,
Ала су те удесили,
Куће су ти порушене,
Њиве ти опустошене,
Све те јаче жандар бије
И ко паук крвцу пије.

Ој Словенче! брате мио,
Јеси л' икад грђи био?
Не смеш писат' писмом својим,
Не смеш зборит' збором својим.

Ој Буњевци! Ао Шокци,
Постали сте прави Богци,
Нема жита на стрњишту,
Нема стоке на планишту,
Нема коке на буњишту.

Ао брате из Барање,
Сваког дана леба мање,
Радиш ноћу радиш дању
Што посејеш други жању.

Ао браћо са Дунава,
И ви где је Сава, Драва,
Са Вардара са Мораче,
Држ'те с' један другог јаче.

И сви други тамо амо,
Амо, да се избављамо!
Одавно је вече доба,
Да стресемо ланце роба.
Да и нама једном сване.
И са врата јарам пане.

Коло, коло,
Наоколо,
Искрпљено,
Подерано,
Погажено,
Попљувано,
У ланцима оковано,
Пендрецима потковано!

ТО ЈЕ ЈУГОСЛОВЕНСКО КОЛО!

Југословенско коло, 1936, *летњак*,
АЈ 102-7-17

Доле издајнички и плаћенички лист „Време“

Народе српски, Браћо и сестре,

Сад се показало, да у нашој рођеној држави имамо велики број опасних и крвожедних српских непријатеља.

Први је такав наш непријатељ
београдски лист „**ВРЕМЕ**“.

За све листове постоји цензура, али за тај лист не постоји. „**ВРЕМЕ**“ пише као најдрњи аустријски лист „*Reichspost*“. Он брочи конкордат и уопште прикрива истиу и обмањује нашу децу, наш народ.

Браћо и сестре! Будимо сложни!

Ни један динар више да не оде у касу тога издајничког листа. Не купујте ту наказу, која се украсила блазираним сликама и свакојаким ђинђувама! „**ВРЕМЕ**“ је отров за наш народ.

„**ВРЕМЕ**“, београдска плаћена пачавра, зида нову палату која стаје **10 милиона динара**, поручила је и нову штампарију за **5 милиона динара**. Те паре нису од ваших ребуса, од мизерне продаје листа и празних, или вешто блеф попуњених огласних страна, већ плата из Рима за издајство Српства и Православља. Ваши ребуси и динар, које дајете за ту пачавру — све је то кратко да би се могли овакви трошкови подмити. Овде ради пропаганда католичке цркве — светог оца Пана.

Ревуси и сензације какве доноси „**ВРЕМЕ**“ — то је само „опсенити простоту“ и не дати ни места ни времена да читате оно што је најдрње и што се дешава на срамоту ове земље.

Не дајте, дакле, Ваш динар и — папска помоћ брзо ће усахнути.

Браћо! Бојкотујте „Време“

Баците то ђубре из својих руку. То је отров. То је губа, коју нам је инквизиторски Рим спремио. Доле плаћенички лист „**ВРЕМЕ**“.

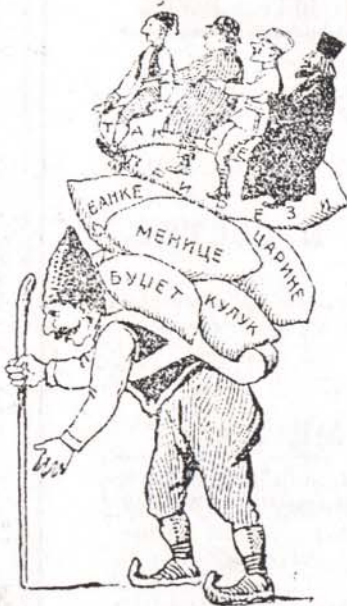
Неваљалци имају права да раде шта хоће, али и ви имате права да их казните. Динар није ништа, али кад је то колективни динар — онда је он за издајнике смрт.

Бежите од „**ВРЕМЕНА**“.

Као од куге. То је лист језуита и црне интернационале.

Гласај за Савез Земљорадника!

Кад се геџа опамети.

САДАШЊОСТ
Ама докле ћете товарити, знате ли да ми већ пуца грбача! Па се још попепа и нека крштена и некрштена вера.

БУДУЋНОСТ.
Луд ли сам био те нисам одавно овај терет бацати са својих леђа!

Гласај за Савез Земљорадника!

Штампарнија „Прогресни Преглед“, Београд.

Савез земљорадника, Кад се геџа опамети, 1935, *иредизборни лејтак*, АЈ 14-22-52

22-315
Гласај за Савез Земљорадника!

КАПИТАЛИСТИЧКА МОРА

Тешко си притиснуо цео радни народ. Али ће се брзо досадити ономе испод тебе. И кад се он једном подигне, нећеш знати где ћеш се девати!...

Штампарнија „Прогресни Преглед“, Београд.

Савез земљорадника, Капиталистичка мора, 1935., *иредизборни лејтак*, АЈ 14-22-52

Пази! Гласај само у
9 КУТИЈУ
Нипошто
у кутије индустријалаца,
банкара и зеленаша!

ЗЕМЉОРАДНИЦИ

Пази! Гласај само у
9 КУТИЈУ
Нипошто
у кутије индустријалаца,
банкара и зеленаша!

ТУЗЛАНСКЕ ОБЛАСТИ!!

Смеју ли бити овце и курјаци у једном тору ?

Данашње варошке партије, а са њима и наметнути вођа Земљорадничке Странке индустријалаца и банкар Др. Милош Тупањанин као и његово плаћено друштво личе на торове у којима су заједно курјаци и овце. Курјаци су оне ђифте и дерикоже, који те истина не кољу као курјаци, али који ти ипак пију крв на памук, исисавају те до последње нали тебе и твоју децу, која ће бити ако се овако продужи њихово робље. А ти си тежаче она мирна овчица која трпи да се музе, и да се стриже и најзад да се закоље, а често и жива одере. Своју кожу био си поверио Др-у Милошу Тупањанину и његовом друштву, који је толико земљорадник колико си и ти јадни тежаче, банкар и индустријалац. Који своје раднике на пилани све саме сељачке плаћа по 8 — 12 динара дневно, а ради му по 10 — 12 сати. Када је он прави земљорадник, где му је у његовом селу: Земљорадничка задруга; Земљорадничка књижница и читаоница, Организација сеоске омладине, Задружни или Народни Дом. С тога тежаче не верују овим курјацима, да те они чувају. Свој глас требаш да посериш само својој домаћој браћи тежачима познатим борцима за твоја права и слободу.

До 11. септембра

На 11. септембра

девета **9** девета
КУТИЈА
ЈЕ
ПРАВА
ТЕЖАЧКА

ТЕЖАЧЕ!
отвори добро
очи
11. септембра
и гласај само у
праву
тежачку
кутију
која је
девета **9** девета
ПО РЕДУ

девета **9** девета
КУТИЈА
ЈЕ
ПРАВА
ТЕЖАЧКА

Садашњост

Будућност

Ко искрено воли свој народ и отаџбину презрен је и гладан као пас, ал' неустрашив као Бог!

Ама неке бате говорити, инате ли да ма већ кула тробача! Па се још подела нека хрштена о некрштена вера, а с њима и баљавни индустријалци и лажестује ноће Др-а Милоша Тупањанина.

Два ли сам био, те нека одано овај терет бацио са својих леђа!
Да нисам бацио куглицу у КУТИЈУ ДЕВЕТУ
ниш би овај терет дуго стојао на мени.

Ко искрено воли свој народ и отаџбину презрен је и гладан као пас, ал' неустрашив као Бог!

Устајте Браћо !!

Устајте браћо, сељаци дини! Оставте куће исе горни плаш. Пођите слободно, сељачка браћо. Стресите са себе робство и страх!
Ми нисмо браћа, ми луди нисмо Или ми нисмо сељачки син. Па да смо свесни вољно смо јачи, Па да смо браћа, он Боже кој!

Па зар би тако у својој кули Гладали онај зеленаш ти. Па зар би тако, он браћо драга. Голота наша подгрела нас!
Браће се браћо раз се-ва прва За пропуст нашу бон свет ала, Јер смо гинули крвљу и смељу Рави оставрела зеленаш сва.

Дивите се браћо сељаци тиш За своја права у борбу сиш. Не плашите се ништа претиће По броју машку лебе смо ми.
Ступи сељаче у класни покрет. Мало зеленаше класе остале све Сети се рупце крвљости своје, Нами душманци пред твојим жре.

Дивите се и ти са пуњим правом, У своје јато рад спаса свет, У зеленаш хладе, ренств и јаву Гробој је гладан јунака ти.
Али ја летет прешо сам нека! Грмичи срце сељачки лет, Па сељачи гриви, воли и чежи Пољом је та и сама Бог.

Тежаче, озбиљно се запитај ?

Запитај се озбиљно, огололи, понижени земљорадничке, може ли ти дати слободу онај, ко те до јуче јахао и ко те и данас држи заузданог, може ли те раздружити онај, ко те је зеленашки до гуше задужио, може ли ти земљу уредити онај, који ју је до овог нереда својим наопаким радом довео, може ли те унапредити Др. МИЛОШ ТУПАЊАНИН ИНДУСТРИЈАЛАЦ и остали представници крупне господе и банкара, који гледају само свој лични интерес и богаћење. Могу ли створити бољи и човека достојни живот они, који су досад живели од твог мучног рада. НЕ.

За то их све одбаци и гласај само за праву тежачку листу на којој је носиоц брат МИХАЈЛО ВИДАКОВИЋ, економ и бивши народни посланик на Бјеловешци срез Бијелина, а срески кандидати све семи домаћи тежачи и ствари борци за тежачка права и слободу.

Пази! Гласај само у
9 КУТИЈУ
Нипошто
у кутије индустријалаца,
банкара и зеленаша!

Тежачи! На 11. септембра сви на изборе и гласајте у праву тежачку кутију која је **девета по реду,**

Пази! Гласај само у
9 КУТИЈУ
Нипошто
у кутије индустријалаца,
банкара и зеленаша!

те вас у то име поздрављамо са поклицом:

ЖИВИЛО СЕЛО! ЖИВИЛИ СЕЉАЦИ!
ЖИВИЛА ТЕЖАЧКА СТРАЖКА !!

Окружни Одбор
НЕЗАВИСНИХ ЗЕМЉОРАДНИКА ТУЗЛАНСКЕ ОБЛАСТИ.

Штампарија Ристе Секулића, Тузла.

ПРОКУПЧАНИ!

Данас Вам се указала прилика, да дате свој глас за општинске чешнике, па Вам се ево и ја обраћам, износећи Вам биланс мога ранијег рада, као и да Вам представим и будуће моје сараднике.

Биланс мога рада браћо јесте овај:

На положају претседника општине Ваше био сам два пута. За време мога претседниковања општина је имала огромних прихода; само око пола милиона динара примљено је од продаје општинских плачева а сваконедељни приходи од пијачарине били су од 80 до 90 хиљада динара. Кад се томе дода и други приходи онда се види да сам располагао са милионима. Сретно је онда било доба. Где је тај новац ни сам ја не знам, у главном трошио сам га овако:

Израдио сам три чесме поред саме реке, за које дато 250.000 динара; истина ову воду нико не пије јер је слана и неупотребљива. Исто тако копао сам земљу код латинске цркве да би се наши мали циганчићи могли недељом забављати и играти коло, зашто сам утрошио 40.000 динара. Копао сам и неке кречане и некао циглу шта такође кошта преко 90.000 динара; где је та цигла и шта је са тим кречанама Бог би ти га сладки знао. Ресто оних великих прихода, ни ја сам, браћо Прокупчани, не знам где је и како утрошено. Обећавам Вам, да ћу ако будем изабран у овоме правцу и даље радити. Дакле као што видите из горе наведенога мислим да ћу и овом приликом добити Ваше поверење.

А сада да Вам представим и моје будуће сараднике на општинској управи који ће бити врло вешти у извођењу мојих програмских радова. Један од њих врло вешт мајстор у проваљивању туђих магацина, у прикривању туђих муљача и присвајању туђих ћурана. Други пак такође добро познат Вам човек, који је као трговачки помоћник био врло вешт да из радње свога газде, кроз подрумска врата, износи штофове и другу робу, зашто је и на робији био. Њега познајете још и по томе, што је подигао изванредно лепи дом за наше занатлије.

Излишно је да Вам представљам и друге моје будуће сараднике, јер и сами знате да ја немам обичај да питам одборнике, већ сам радим на своју руку.

За оваку лепо састављену листу имате браћо захвалити пре свега Вашем старом и уваженом мајстор Столу, који до сада 80% његових занатлија, за разне ствари тужио Суду, јер тужити некога њему чини задовољство. Ако то не верујете мени питајте мајстор Радована.

Зато апелујем на Вас драги моји Прокупчани као и на господу чиновнике да тога дана сви изађете на биралиште и сложено дате свој глас за оваку лепо састављену листу.

При крају изјављујем и то, да ја не поклањам велику пажњу политичким странкама, јер како Вам је познато био сам и самосталац, и либерал и напредњак па и радикал, а сада ни сам не знам којој групи припадам, него кад ме народ хоће шта ћу јадник да радим.

Дакле сви сложено за мене.

Ваш љубљени

Ђура Пурин

Штампаоница „Цар Константин“, Београд

Прокупчани! - о лошем раду председника општине, 1935., *летак*,
АЈ 14-22-50

ЖИВИО ЦРНОГОРСКИ ФРОНТ!

Браћо Црногорци! Браћо сељаци!

Сељачко-демократска коалиција, под водством мудрог вође хрватског народа

Др. ВЛАДИМИРА МАЧЕКА

данас је једина чвста и снажна политичка организација у Југославији. Црногорски сељачки федералистички покрет својим јединством са хрватским сељачким покретом удружио је борбу Црне Горе са борбом Хрватске, Војводине и свих осталих земаља јужних Славена, које су, као и ове, готове и на највеће жртве за равноправност и слободу. Тиме је осигуран успјех црногорског фронту, у коме су данас заједно са сељацима и радници. Са нама су и грађани, којима није страх заћерао срце у нету а себичност одузела разум и осјећај дужности према домовини и њеној части.

У најближој будућности наша слобода славиће своју побједу над мрачним циљевима београдске насилне владавине.

Браћо сељаци!

Ви знате историју Црне Горе, а знате и историју Србије. Ипак, све србијанске странке тврде, да Црна Гора нема право да буде равноправна са Србијом у заједници земаља јужних Славена. Због тога су за нас и радикали и демократи и земљорадници једно исто, а југославенска радикална заједница — већ као што знате. На јединство свих србијанских странака противу Црне Горе одговорите јединством **ЦРНОГОРСКОГА ФРОНТА** противу свих њих. Нема ниједног Србијанца, који би био члан црногорског фронту. Не смије бити ни Црногораца, који би били чланови било које србијанске странке. Ако би их ипак било, и са њима као и са србијанским странкама неключена је свака наша политичка сарадња на подручју Црне Горе. Ово важи и за идуще општинске и за све будуће изборе. **Ово остаје на снази за вазда.**

Браћо сељаци!

Понеки грађани већ су заборавили главну разлику између села и града. Ви сељаци знате и нећете заборавити никада, да су села шанчеви, из којих наши предци чуваше и сачуваше част и слободу наше домовине Црне Горе и стекли у свијету славу и признање пој и њеном сељачком поштену. Село је и данас и остаће кроз све вјекове једини поуздан изваци, из кога можете одбранити слободу своју и свога сељачког дома. **Примитићу се општински избори.** Не дозволите, да се у шанчеве ваше борбе за слободу увлаче непријатељи равноправности Црне Горе и Ваше слободе. Освојите управу у свакој својој општини. Истакините свуда кандидате црногорског фронту и побједите. Побједом докажете, да се с правом носите славом Црне Горе и за све горди чувари њене части. Побједом објавите цијеломе свијету, да је Црна Гора вјчна.

Живјела Црна Гора! Живјела сељачка слога!

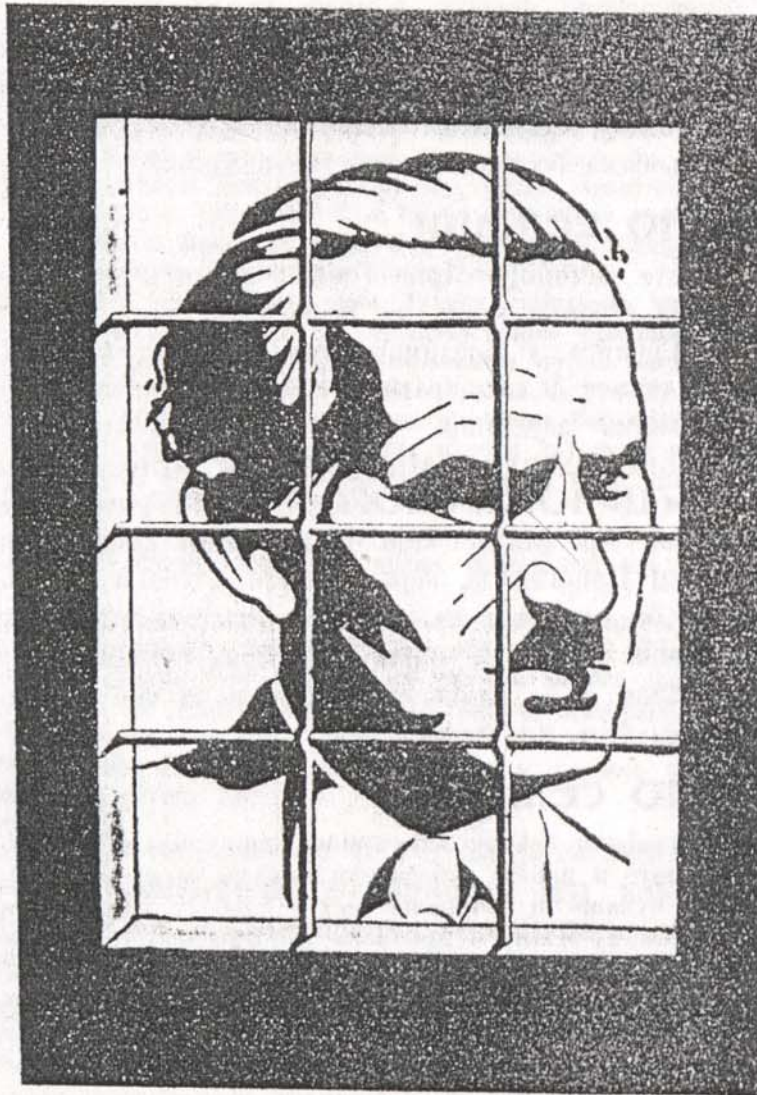
Живио Црногорски Фронт!

Др. Секула Дрљевић

Црногорски сељачки федералистички покрет Секуле Дрљевића, Живио црногорски фронт!, - поводом избора, 1936., *леџак*

AJ 37-9-57

Не заборавите да је кржави и пљачкашки режим ратног забушанта Милана Стојадиновића бацио у тамницу једног од најпоштенијих грађана Југославије народног борца и мученика, ратника, носиоца листе Југословенског народног покрета „Збор“ друга Димитрија В. Љотића.

Ето овако врши слободне изборе влада Стојадиновић-Корошец-Спахо!

О хапшењу Димитрија Љотића, *леџак*,
АЈ 102-7-18

МИХАЈЛО МАЦАРЕВИЋ.
мајор-инвалид

Ухапшен је и стављен под Суд за заштиту државе **Михајло Мацаревић**, мајор-инвалид, највећи херој, најхрабрији официр и легендарни јунак из светског рата, одликован свима највећим нашим и савезничким одликовањима. Ухапшен је јер је кандидат на листи **Димитрија Љотића**, ратника и борца, једног од најпоштенијих људи у Југославији.

Кукавице хапсе јунаке, забушанти затварају и оптужују борце.

Посавотамнаши! **11 децембра** дајте свој суд! Пресудите да ли они, који су као див-јунаци крвљу својом залили сваку стопу наше намучене отаџбине, заслужују да труну по тамницама и оптужују се да руше земљу за коју су све жртвовали.

Борци и ратници! Не дозволите да судбином ваших домова и наше Отаџбине управљају забушанти који за ову земљу ни црно испод нокта жртвовали нису нити они који ову земљу желе да поделе.

О хапшењу Михајла Мацаревића, кандидата на листи
Димитрија Љотића, *леџак*,
АЈ 102-7-18

Спахо:

Од страха нам срце зебе,
Мачак срља као слеп,
Уз багрем ће да загребе,
Нама оста само — реп.

М. Спахо против Мачека, 1938., *леџак*,
АЈ 83-1-8

Порука Србима г. Др. Влатка Мачека

Поводом претстојећих посланичких избора Г. Др. Мачек упутио је следећи поздрав Србима:

Драга браћо Срби!

Осјећам потребу да вас у овом одлучном часу прије свега најсрдачније поздравим, као браћу и другове у нашој заједничкој борби.

Мени ће остати у неизбрисаној успомени мој недавни посјет Београду. Онђе сам осјетио куцај срца јуначке Шумадије, онђе је и у оним одушевљеним манифестацијама дошла до снажног изражаја бјеговна воља Српског народа, да живи у слободи и за слободу. Онђе је одобрен пут, којим смо пошли пуном народном споразуму у нашој заједничкој кући.

Хвала вам за оне лепе часове, које сам преживио међу вама, јер су ме само ојачали у мојој вјери, да идемо добрим путем до коначне наше побједе.

Садашњу нам наметнуту борбу прихватили смо и окупили смо се у једну фронту, у којој се налази све што је честито и добро на српској и хрватској страни. У нашој држави није још ријешено хрватско питање. Ми Хрвати чинимо и чинит ћемо све, да га ријешимо са правим претставницима српског народа.

Обом приликом хоћу да ме чује и разумје сватко, да ни влада Милана Стојадиновића, ни икоји други диктаторски режим није за нас Хрвате претставник Срба, па да према томе не може бити ни говора о каквом споразумијевању с њиме ни прије ни после избора.

Моја је дубока и непоколебљива вјера да ће наш коначни народни споразум бити лако и брзо остварен преко правих претставника српског народа.

Оби избори имају значај борбе народа против тираније. „Морамо је издржати, избојевати, да отворимо пут до боље будућности, новог живота заједничке нам државе у пуној народној владавини и социјалној правди.

Загреб, две 2. просинца (децембра) 1938.

Др. ВЛАТКО МАЧЕК

Оба патриотска, према Србима тако пријатељска и братска изјава др. Влатка Мачека најбољи је утук за све лажи које влада и њена партија протуррају, гледајући избезумљени од страха како се 11 децембар приближује. Оба изјава у исто време ставља надгробну плочу над политичком будућношћу др. Милана Стојадиновића, „спасиоца земље“.

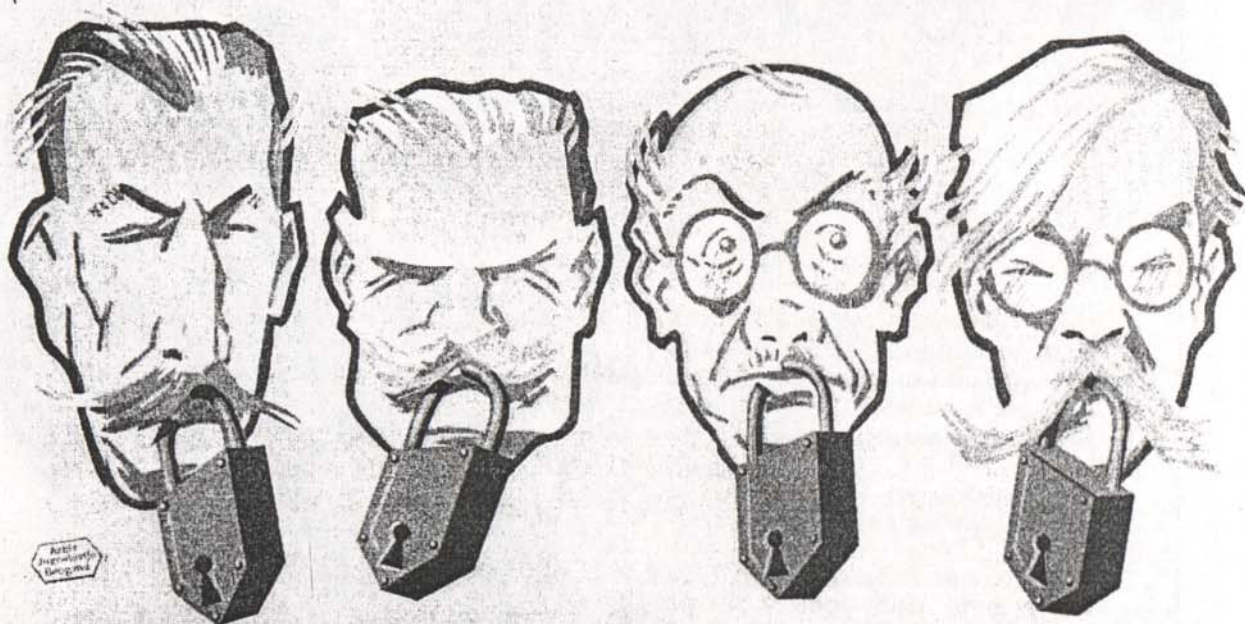
Др Владко Мачек, Порука Србима, - поводом претстојећих посланичких избора, 1938., *летшак*,

AJ 102-7-17

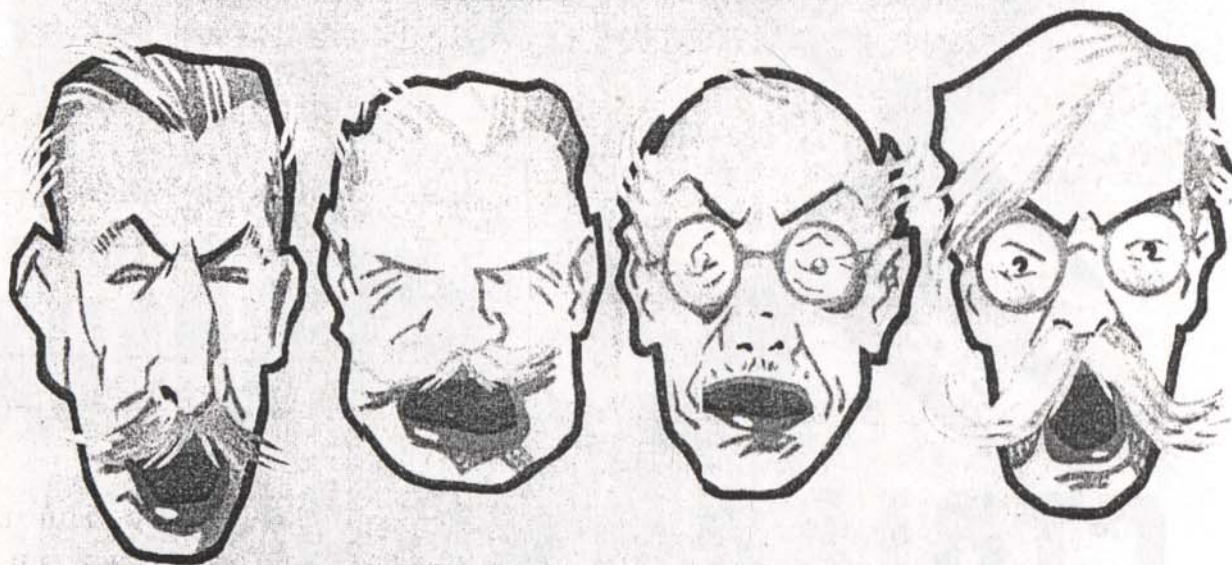

Не заборави да је Влада Милана Стојадиновића смањила сељачке дугове за 2 милијарде 700 милиона динара, 1938., њредизборни њлакаји, АЈ 37-8-43

ОНИМА КОЈИ ТВРДЕ ДА НЕМА СЛОБОДЕ ЗБОРА

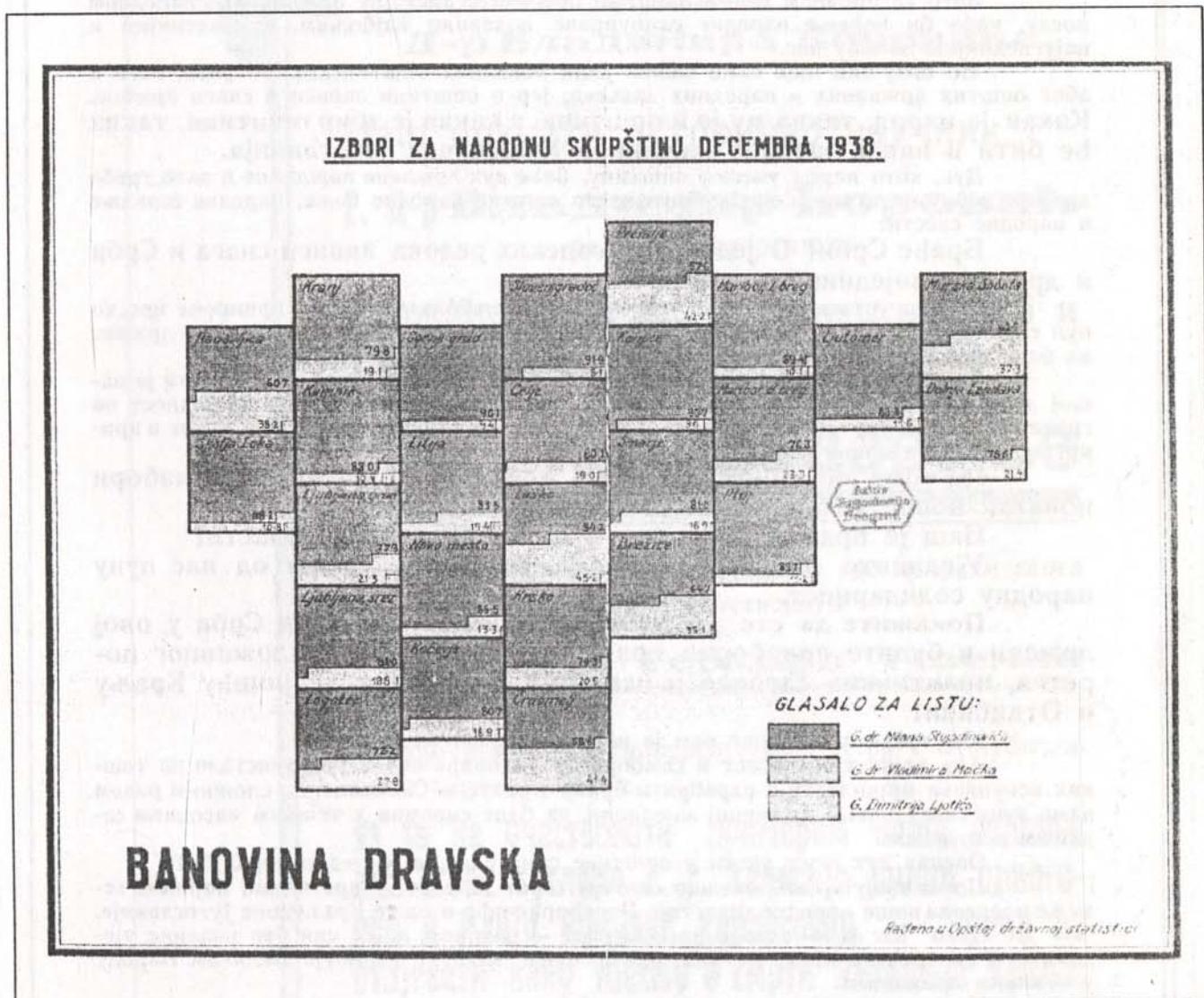
ДО 1935 ГОДИНЕ није одржан ни један збор

САМО У 1938 ГОД. одржала је опозиција 3816 зборова

(Званични статистички подаци)

ЈРЗ, Онима који тврде да нема слободе збора, 1938., предизборни плакати,
АЈ 37-8-43

Избори за Народну скупштину децембра 1938., Дравска бановина, са подацима о резултатима изборних листа Милана Стојадиновића, Владимира Мачека и Димитрија Љотића, картија, АЈ 37-6-40

Драга браћо Срби!

У циљу сређивања односа у нашој отаџбини спровешће се 19. маја т. г. општински избори у Бановини Хрватској.

Код ових избора одлучиће народ сам о судбини својих најбитнијих животних потреба, јер је општина прва станица народне самоуправе и самопомоћи.

Зато се обраћам свима вама, да посветите достојну пажњу овом народном послу, како би вођење народне самоуправе поверили најбољим, најсавеснијим и најугледнијим између нас.

Но овај чин није само важан ради локалних општинских потреба, него и због општих државних и народних циљева, јер о општини зависи и снага државе. Какав је народ, таква му је и општина, а какав је збир општина, таква ће бити и наша народна заједница Краљевина Југославија.

Дух, кога народ унесе у општину, биће дух државне заједнице и зато треба држава добру општину, која ће бити израз сложне народне воље, народне сарадње и народне свести.

Браћо Срби! О јединству српских редова зависи снага и Срба и државне заједнице.

Високи уставни фактори желећи да нашем Младом Краљу припреме престо пун спокојства, снаге и величине, приступили су основном преуређењу наше државе на бази пуне сарадње и равноправности Срба, Хрвата и Словенаца.

Учествовањем правих претставника Хрвата у данашњој влади, дата је нашој држави нова снага, да у овим тешким временима сачува мир и безбедност на границама, а да унутра приступи сређивању на пољу политичког, економског и привредног живота нашег народа.

На томе значајном и великом преокрету општински су избори почетак новог уставно-политичког живота.

Наш је правац, да народ буде извор и утока власти!

Уједините се на овом послу, јер време тражи од нас пуну народну солидарност.

Покажите да сте достојни историјског задатка Срба у овој држави и будите првоборци праведног друштвеног и државног поретка, политичких слобода и напретка а прожети верношћу Краљу и Отаџбини!

Као таквима дужност вам је најтежа и задатак највећи!

Али ваша трпељивост и самопрегор уклониће неповерење настало из тешких искушења прошлости и охрабрити браћу Хрвате и Словенце, да сложним радом дамо пуну снагу нашој државној заједници, да буде спремна у тешким часовима садањим и будућим.

Овакав дух могу унети у општине само сложни и уједињени Срби!

Прихваћајући добровољно сав тај терет на себе, учврстићемо највише темеље престола наше народне династије Карађорђевића и наше Краљевине Југославије.

Зато вас ја — одавде из Београда — позивам, да се сви без разлике уједините и да пређете преко ситних разлика, како то доликује Великом Народу у великим временима.

Извршите свој високи позив, своју свету националну српску и југославенску дужност, а ја сам уверен, да ће тада у наше јединствене редове гледати с поуздањем браћа Хрвати и Словенци.

Људи, које Вам препоручујем да их бирате, ношени су великом љубављу према Круни, народу и отаџбини, а предани раду за добро народа и свесни велике улоге самоуправног народног живота у његовом политичком васпитању и културном напретку.

Срби браћо! Омогућите братску сарадњу у изграђивању лепше народне будућности!

Ово вам је моја порука поводом општинских избора у Бановини Хрватској. БЕОГРАД, на дан Христовог Васкресења 1940.

Драгиша Ј. Цветковић
претседник Краљевске Владе

Раслажени плановарији у Загребу.

Драгиша Цветковић, председник Краљевске владе, Драга браћо Срби - упућено Србима у Хрватској након стварања Бановине Хрватске, 1940., *леџак*, АЈ 83-1-8

АКАДЕМИЈА НАРОДНИХ ПЈЕСАМА

Са уводним предавањем

Д-р Владимира Ђоровића.

Наш познати историчар научник

Г. Д-р Владимир Ђоровић

ректор университета

одржаће 28 о. м. у понедељак у 6 и
15 час. после подне :

Научно предавање

о истој народној пјесми и гулама, где ће ради свога
научног истраживања присуствовати

Г. Д-р Герхард Геземан

ректор немачког университета у Прагу и љубитељ
наше народне пјесме.

Уз то ће учествовати примером наша најбоља
два жива гуслара г. г. Танасије Вућић црногор-
ац и Илија Вуковић херцеговац. — Вућић ће
отпјевати нову пјесму о смрти Витешког Краља,
а Вуковић пјесму „Преудаја Јеле Милошеве“.

Ово ће се одржати на народном Уни-
верситетету. У свечаној сали нове зграде.
Моли се ц. грађанство за посјету.

Улазница 5 д.

Омладина 2 д.

Академија наших народних песама, са уводним предавањем, 1936., плакати,

AJ 66-375-612

ВЕЛИКИ УМЕТНИК И ВИРТОУЗ НА ПАСТИРСКОЈ ФРУЛИ
Адам Милутиновић-Вилзон са своја два синчића од 10 и 12 год.

ИЗ ДРАГОБРАТЕ - КРАГУЈЕВАЦ

Приспели су у ову варош и задржаће са само две вечери

У ХОТЕЛУ

МИЛУТИНОВИЋ ЈЕ ПРОПУТОВАО РАЗНЕ ДРЖАВЕ ШИРОМ ЕВРОПЕ КАО: НЕМАЧКУ, ЕНГЛЕСКУ, ФРАНЦУСКУ, ЧЕХОСЛОВАЧКУ, ШВАЈ-

Слободан Гусон

ЦАРСКУ И СКУДА ПОКАЗАО НАЈВЕЋИ УСПЕХ НА СВОМЕ МАЛОМ ИНСТРУМЕНТУ. ЊЕГОВА ДЕЦА ТАКОЂЕ СВИРАЈУ НА ФРУЛАМА И ПЕВАЈУ НАЈОМИЉЕНИЈЕ ПЕСМЕ У ДУЕТУ СВОЈИМ МИЛОЗВУЧНИМ ГЛАСОМ.

У овој се вароши први пут појављују после гостовања у иностраним државама те се моли и грађанство да присуствује и чује мале Шумадинце уз добровољни прилог.

Штампа „Ново Време“

Адам Милутиновић – Вилзон са своја два синчића,
свирачи на фрулама, 1929., *илакаћ*,
АЈ 66-375-612

Чувени и награђени
као најбољи
ГУСЛАРИ

Танасије Вујић
Црногорац

који је био у Берлину и чија је песма и гуслање снимљено за алатне грамофонске плоче и који је био гост председника Чехословачке Републике Госп. Томе Масарика, као и анатаријални посетилац многих већих места страних држава.

Одобрена Министарства Просвета
Бр. 8416 од 20-4-1929. Министарства
Варства и Министарства Унутр.
Дела Бр. 886 од 14-4-1929.

Свет. Јаћимовић
Шумадинац

који је опевао под Светски Рат и који је такође учествовао у многим утакмицама гуслара и био је одликован.

Илија Вуковић
Херцеговац

који је један од најбољих наших гуслара у држави.

Чувени и награђени као најбољи гуслари - са подацима о гуларима Танасију Вујићу, Светозару Јаћимовићу и Илији Вуковићу, 1936., *илакаћ*,
АЈ 66-375-612

БЕЛИ ОРЛИ

НА

КОСОВО

Далматинско

На Видовдан ове године, за време помена палим херојима нашега народа од 1389. до данас, доћиће ескадрила наше ваздушне силе, да ода достојну пошту неумрлим витезовима. Лебдећи над Косовом, она ће бацати летке у масама на народ, тако да ће сваки грађанин моћи да понесе који летак својој кући, као драгу успомену на скромни парастос

ВЕЛИКИМ СИНОВИМА Отаџбине.

Довиђења на Косово!

**Одбор за Прославу Видовдана
на Далматинском Косову.**

Книг. Јуно 1928.

Бр. 37.

НARODNA TISKARA SPLIT

Одбор за прославу Видовдана на Далматинском Косову 1928., Бели орли на Косово Далматинско, најава "ескадриле ваздушне силе", *плакајти*, АЈ 66-480-755

БРАЋИ Србима, Хрватима и Словенцима

*„Нека вас има једно од другог народа не оштри,
јер све ни кат једне крви и једне језике, нека
вас неги не разједина јер је само један Бог“*
ВОЈВОДА СТЕПА

Данас нема ни једног просвећеног народа на земљиној површини, коме наши ратнички подвизи нису познати и који не би могао узети пример од нас, како се радо жртвује све, па и живот за узвишене народне идеале.

Један од тих Народних Великана, који су генијалним ратничким способностима допринели, да се оствари неким жељеним сан — ОСЛОБОЂЕЊЕ и УЈЕДИЊЕЊЕ браће по крви и језику, — Срба, Хрвата и Словенаца, — био је Велики Војсковођа **Војвода Степан И. Степановић** који је умро у Чачку 27. априла 1929. год.

Војвода СТЕПА био је један од наших НАЈВЕЋИХ ВОЈСКОВОЂА из Балканског и Великог Светског Рата, — победник на Једрену, Пироту, Церу и Добром Пољу, — један од оних, који су својом храброшћу и генијалним ратничким способностима прославили цео наш троимени народ и његово оружје.

Да би се овековечио наш Велики Војсковођа Војвода Степа и одало му се заслужно признање од народа и отаџбине, грађани града Чачка одлучили су, да му се у Чачку — месту где је славни Војвода провео последње дане свога живота и где почива вечним сном — ПОДИГНЕ

СПОМЕНИК-ДОМ

који ће носити назив:

„Дом Војводе Степе И. Степановића“

У овом дому, чији ће улаз красити Војвођина биста, биће смештене све месне друштвене корпорације, као и музеј, у коме ће се чувати војвођино оружје, ратни трофеји и остале знаменитости.

Како ће за подизање овог величанственог дома, којим ће се манифестовати захвалност и љубав целе нације према Великом Војводи и који ће потсећати генерације на светао пример службе Народу, Краљу и Отаџбини, требати велика материјална средства, то Одбор за подизање споменика апелује на синове и кћери лепе наше домовине, ДА ГА У ИЗВРШЕЊУ ОВОГА ВЕЛИКОГ ЗАДАТКА ПОМОГНУ ДОБРОВОЉНИМ ПРИЛОЗИМА. То је света дужност нације, чији је понос био Војвода Степа, и чија слава припада свима Србима Хрватима и Словенцима.

*„Род бо само који штрне штрје,
На прошлости и будућности своје.“*

Не заборавимо да је наша света дужност, да оставимо споменик нашег признања Народном Великану, који ће вечито потсећати будуће генерације на славна дела из херојског доба нашег народа, јер „НАРОД КОЈИ НЕ ПОШТУЈЕ СВОЈЕ ВЕЛИКАНЕ НЕ ЗАСЛУЖУЈЕ НИ ДА ИХ ИМА.“

Одбор се нарочито обраћа: Краљевској Војсци, Народној Одбрани, Резервним Официрима и Ратницима и свима хуманим, националним и културним установама за обилну моралну и материјалну помоћ.

Прилоге за подизање споменика-дома слати: Одбору за подизање споменика Војводи Степи Степановићу — Чачак. Број чеков. рачуна 53.379.

У Чачку, јуна 1929. год.

Одбор.

Електр. Штампарија Св. Г. Поповића у Сегед — Чачак

Одбор за подизање споменика-дома Степи Степановићу, Браћи Србима,
Хрватима и Словенцима, 1929., *илакай*,
АЈ 66-380-616

СВЕТИ АРХИЈЕРЕЈСКИ СИНОД
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ

Православна браћо и сестре,

Опело блаженочившег Патријарха ВАРНАВЕ извршиће се у четвртак 29 (16) јула ове године у Саборној Цркви, а сахрана у Цркви Светог Саве у Београду истог дана.

Пре опела служиће се света литургија у 8 часова затим опело, а после опела поћиће пратња улицом Краља Петра, Кнеза Михаила, Краља Милана, Св. Саве до Светосавске Цркве, где ће се намучени земни остаци нашег Великог Патријарха предати матери земљи.

Српска Православна Црква очекује од својих верних синова да се приликом сахране блаженочившег Патријарха држе достојанствено како то одговара светоме чину, личности и значају блаженочившег Патријарха.

Детаљан распоред погребa објавиће Одбор за сахрану.

Патријаршијски штампарија, Српска Православна Црква

Свети архијерејски синод Српске православне цркве,
обавештење о опелу Патријарха Варнаве, 1937., *плакајти*,
АЈ 305-23-48

ОДЛУКЕ СВЕТОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ САБОРА:

I

Свети Архијерејски Сабор у седници својој од 30/VI (13/VII) 1937 под АСБр. Зап. 11. донео је ову одлуку:

„Ставља се у дужност Светом Архијерејском Синоду, да у одговору на писмо Господина Претседника Министарског Савета од 30 јуна 1937 године Стр. Пов. бр. 1426., а с позивом на прву тачку ове одлуке извести посебним писмом Краљевску Владу, да у питању пројекта Конкордата Свети Архијерејски Сабор не може, по канонско-законским прописима, без учешћа Врховног Поглавара Српске Цркве донети никакву измену у одлуци и држању, које је Свети Архијерејски Сабор у овом важном питању заузео и одредио у свом Меморандуму од 3 децембра 1936 године (20 новембра) АСБр. Зап. 16., као и у Декларацији од 13/26 маја 1937 године АСБр. 46., у толико пре што ни најновије појаве у овом питању нису могле усети да утичу на ма какву измену становишта, које је Српска Православна Црква заузела у питању пројекта Конкордата.

II

Свети Архијерејски Сабор одлуком својом од 1/14 јула ове године АСБр. Зап. 18 овластио је Свети Архијерејски Синод, да у смислу Меморандума од 3 децембра 1936 године, а на основу чл. 102, 129, 208 и 211 Устава Српске Православне Цркве изради и епархијским Архијерејима достави генерално упутство ради једнообразности у поступању како и у ком обиму да примењује **казне** из члана 210 Устава Српске Православне Цркве према свима онима, који буду ма којим начином доприносили да се пројект Конкордата парафиран 25 јуна 1935 године озакони и примењује у нашој отаџбини.

У име Светог Архијерејског Сабора:

За претседника
Светог Архијерејског Синода
Члан, Митрополит Загребачки,
Доситеј, с. р.

Чланови:

Епископ Рашко-призренски
Серафим, с. р.
Епископ Далматински
Иринеј, с. р.
Епископ Шабачки
Симеон, с. р.

Свети Архијерејски сабор, Меморандум - примена казни према свима "који буду ма којим начином доприносили да се пројект конкордата парафиран 25. јуна 1935. озакони и примењује у нашој отаџбини", 1936., *летшак*,

AJ 102-7-18

Архив Југославије

Васе Пелагића 33

Тел: +381 11 3690-252; 3690-253

Факс: +381 11 652-740

<http://www.arhiv.sv.gov.yu>; e-mail arhiv.gov.yu